

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**Gondolatok a gazdasági társaságok törvényes működésének biztosítékairól,
különös tekintettel a kisebbségvédelmi jogokra, eszközökre**

Szerző:

Dr. Radochay Nóra

Pécs, 2018. május

I. Bevezetés

Elöljáróban egyfajta általános áttekintésként hangsúlyozni kívánom, hogy az árutermelő piacgazdaságokban¹ az üzletszerű gazdasági tevékenység folytatása gazdasági társasági formában öltött testet, így a gazdasági társaság lett a legelterjedtebb vállalkozási forma.

Magyarországon is hasonló jelenség volt tapasztalható a rendszerváltást követően, hiszen a kilencvenes évek elejére a magántulajdoni viszonyok között, a termelő-szolgáltató vállalkozások körében a gazdasági társaság vált uralkodó formává.

A gazdasági társaságok alapvető funkciója a termelési igények kielégítéséhez szükséges anyagi feltételek biztosítása lett, tekintettel a termelés tőkeigényének megnövekedésére, más szóval kifejezve, a tőkeforrások megszervezése képezte elementáris rendeltetésüket.

Ennél fogva a gazdasági társaságok szabályozásnak alakulása közvetlen kapcsolatban áll a gazdaság eredményességével, teljesítőképességével, annak versenyképességével, aminek következtében alapkövetelménnyé vált a gazdasági szabályozás koherens rendszere. Elmondható tehát, hogy a gazdasági társaságokat a tőkeigény növekedése és a kis tőkék összegyűjtésének és gazdaságos működtetésének szükségessége hívta életre.

Ezt követően, azonban a fent írtakkal szoros kapcsolatban szükséges utalni a gazdasági társaságokat és működésüket szabályozó társasági jog szabályozási szintekre.

A különféle társasági formák egymástól elkülönülő meghatározása képezi a szabályozás első szintjét, hiszen a kis-és nagyszervezetek szabályozására, a személy-és tőkegyesítő formákra, a korlátolt és korlátlan tagi felelősség jogi kereteire eltérő társasági formák jöttek létre.

¹ Dr. Balásházy Mária: A korlátolt felelősségű társaság tagjait megillető individuális és kisebbségi jogok szabályozása és gyakorlata <http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Bal%E1sh%E1zy%20M%E1ria.pdf>, 2018.03.16., 5-6.o.

A kontinentális hagyományok alapján a fentieket is tekintetbe véve a következő szervezeti megoldások alakultak ki:

- a tőkeegyesítő, a társaságot alapító tagok korlátozott felelőssége mellett működő nagyszervezeti alakulatként jött létre a részvénytársaság,
- kis-, és középvállalkozások szervezeti formájaként alakult ki a személy és tőkeegyesítő jellegű, korlátozott tagi felelősséggel működő korlátozott felelősségű társaság, valamint
- a mikro-vállalkozások szervezeti formájaként a korlátlan tagi felelősség mellett működő közkereseti és betéti társaság.

A szabályozás másik szintjén az egyes társasági formákon belüli normák optimális kialakítása kell, hogy álljon.

A társasági jogi szabályozás kapcsán tehát elmondható, hogy a szabályok megalkotása kapcsán egyrészt figyelemmel kell lenni arra az elvre, hogy a nagyobb vagyoni kockázatot vállaló tag társaságon belüli dominanciája biztosított legyen, másrészt arra, hogy a szabályozásnak lehetővé kell tenni azt is, hogy a kisebb tőkével résztvevő tagok ne kerüljenek kiszolgáltatott helyzetbe a többségi döntéssel szemben. Elmondható tehát, hogy a társaságok tőkefelszívó képességére a kisebb tőketulajdonosok jogvédelme alapvető hatással van. Ennek kapcsán meghatározó jelentőségű szabályozási kérdés, hogy a társasági tagok számára milyen individuális vagy kisebbségi jogokat biztosítanak.

A jogalkotó az individuális jogok között szabályozza a tagokat megillető

- információhoz való jogot,
- a megtámadási jogot és
- a kisebbségi jogokat.

A fentieken túl egy másik megközelítés szerint a társaságok törvényes működését több, az alábbiakban bemutatásra kerülő intézmény is biztosítja. Ezen biztosítékok egyikének a tagi kontrollon belül megjelenő kisebbségvédelmi eszközök tekinthetők. Ezen utóbbi megközelítésben a

fent írtak szerinti társasági határozatok felülvizsgálatának (megtámadási jog) kezdeményezésére irányuló jog a társaság törvényes működésének anyagi szempontú bírói kontrollja keretén belül jelenik meg, ekként nyer besorolást és így kerül jellemzésre.

Álláspontom szerint azonban indokolt mindkét szempontot figyelembe venni a kisebbségvédelmi eszközök természetének és jellemzőinek a vizsgálata során. Ennek megfelelően álláspontom szerint elsősorban fontos ezen jogokat a társaságok törvényes működését biztosító rendszerben elhelyezni, egyúttal áttekintően bemutatva ezen rendszer más elemeit és azok néhány sajátosságát, majd indokolt részletesebben szót ejteni a társaságokat érintő szabályozás kapcsán arról, hogy az a társasági tagok számára - kapcsolódva a fentiekben írtakban hivatkozott társasági jogi szabályozás második szabályozási szintjéhez - milyen individuális, köztük kisebbségi jogokat biztosít.

Ehelyütt utalnék arra, hogy az individuális jogok között a hivatkozottak szerint megemlített megtámadási jogról részletesebben a társaságok törvényes működését biztosító intézményeknél, a bíróságok által gyakorolt anyagi jellegű kontroll elemzése kapcsán kívánok szólni, ezért a másfajta megközelítés szerint individuális jogként megjelenő megtámadási jog jellemzőinél kizárólag a korábban általam a fenti részben írtakra kívánok csak utalni.

Összegzésképpen elmondható tehát, hogy mindezekre a sajátosságokra figyelemmel tartottam indokoltnak a gazdasági társaság törvényes működésének biztosítékainak részét képező kisebbségvédelmi jogok néhány elméleti és gyakorlati aspektusát megvizsgálni, melyhez a vonatkozó szakirodalomból és az ítélkezési gyakorlatból merítettem forrásokat.

II. Elméleti alapvetések

Mindenek előtt fontos leszögezni, hogy a gazdasági társaságok létezésének és működésének alapvető elemét a vállalkozás szabadságának joga adja, mely az Alaptörvény által is nevesítésre került.

A vállalkozás szabadságának joga mindezek alapján az Alaptörvényben nevesített alkotmányos alapjog, mely azonban nem jelent abszolút, azaz minden korlátozást nélkülöző alapjogot, tekintettel arra, hogy a gazdasági társaságok egésze és azok szervei is kötelesek működésük során a jogszabályi rendelkezések szerint, a jogszabályoknak megfelelően eljárni és azokat betartani.

Azonban a gazdasági társaságok törvényes működésének biztosítéka, kontrollja több jogintézményen keresztül tud csak teljeskörűen és minden szintet lefedően megvalósulni, úgy mint:

1. bírói kontroll
2. szervezeti kontroll
3. tagi kontroll
4. hitelezői érdekeket biztosító törvényes eszközök segítségével.

Álláspontom szerint tehát a gazdasági társaságok törvényes működésének biztosítékait jelentő rendszert és az azt alkotó fenti elemeket szükséges elsődlegesen áttekinteni, majd indokolt szót ejteni a bevezetőben írtaknak megfelelően arról, hogy a társasági szabályozás a tagok számára milyen individuális, köztük kisebbségi jogokat biztosít.

Majd ezeket követően, ezekre figyelemmel lehetséges csak bizonyos kisebbségvédelmi eszközök, jogok részletesebb vizsgálata.

III. A törvényes működés biztosítékairól általánosságban²

Az alább megemlítésre kerülő garanciák azonban ehelyütt áttekintően és nem részletekbe menően kerülnek kifejtésre, mivel ezen fejezetben kizárólag a törvényes működést megvalósító kontrollfajták általánosságban való áttekintése és néhány főbb jellemzőik felsorakoztatása, bemutatása történik meg.

III.1. A bírói, bírósági kontroll:

A gazdasági társaságok működését biztosít jogintézmények közül elsősorban a bíróságok által gyakorolt kontroll igényel említést, tekintettel arra, hogy a bíróságok alaki és anyagi ellenőrzést, kontrollt is megvalósítanak gazdasági társaságokkal szemben a törvényes működésük biztosítása érdekében. A hivatkozott alaki kontrollt a **cégbíróságok** végzik, míg azt, hogy az adott társaság a rá vonatkozó anyagi jogszabályoknak megfelelően folytatja-e a működését, a **polgári peres** eljárásokban eljárni jogosult bíróságok teszi vizsgálat tárgyává. A gazdasági társaságok felett megvalósuló anyagi kontrollnak fontos elemét képezi a **választottbíróságok** tevékenysége is, amelyek így ugyancsak hozzájárulnak a gazdasági társaságok működésének ilyen típusú ellenőrzéséhez.

A **cégbíróságok** az általuk gyakorolt törvényességi felügyeleti³ eljárás intézményén keresztül ésszerű időn belül biztosítják a társaságok törvényes működését illetve ennek helyreállítása érdekében járnak el. A cégbíróságok által gyakorolt alaki kontroll meghatározó jelentőségű, hiszen a gazdasági forgalom biztonsága és a hitelezői érdekek védelme miatt alapvető jelentőséggel bír az a követelmény, hogy a cégnyilvántartás, mint közhiteles nyilvántartás megbízható adatokat rögzítsen, egyben biztosítsa is a rögzített cégszempontok és cégiratok megismerhetőségét.

Megállapítható tehát, hogy ezen eljárás⁴ alapvető célja egyrészt a társaságok törvényes működésének kikényszerítése, másrészt a közhitelesség biztosítása a törvényes működés kikényszerítése által, harmadrészt a hivatkozottak hiányában a cég megszűntnek nyilvánítása, működéstől eltiltása.

Szükséges rögzíteni, hogy a Ptk.3:34.§ (1) bekezdése rendelkezik a jogi személyek törvényességi felügyeletéről, melyet a nyilvántartó bíróság lát el, azonban ezen eljárásnak gátat szab az a követelményrendszer, mely szerint a törvényességi felügyeleti eljárás nem terjedhet ki olyan ügyekre, amelyekben más bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye, továbbá nem irányulhat a jogi személy döntéseinek gazdaságossági, célszerűségi szempontból való felülvizsgálatára.

³ Farkas Csaba-Jenovai Petra-Nótári Tamás-Papp Tekla: Társasági jog, Szeged, Lectum Kiadó, 2009. 196-199.o.

⁴ Dr. Andódi László: A törvényességi felügyeleti eljárások célja, típusai; az iratok nyilvánossága a törvényességi felügyeleti eljárásban; az eljárásra okot adó körülmények, az általános törvényességi felügyeleti eljárás illetéke, az illeték mérséklésének lehetősége című előadásának írott változata a PTE ÁJK Társasági-és cégjogi szakjogász képzése keretében.

A szabályozás értelmében azonban, ha a nyilvántartó bíróság által folytatott törvényességi felügyeleti eljárás eredménytelen, úgy sor kerül a jogi személy megszüntetésre. (Ptk. 3:34.§ (2) bekezdés)

A törvényességi felügyeleti eljárás általános szabályait a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (a továbbiakban: Ctv.) VI. fejezetében írt 72-84.§-ai szabályozzák, míg a különleges törvényességi felügyeleti eljárások szabályait a Ctv. VI. fejezetének 85-91.§-ai tartalmazzák.

Az eljárás indulhat hivatalból és kérelemre is, a hivatalból induló eljárás szabályozását az indokolja, hogy amennyiben a bejegyzési vagy a változásbejegyzési eljárás során a cégbíróság arról szerez tudomást, hogy a társaság működése törvénytörtő vagy akár arról, hogy a bejegyzett adatok jogszabályba ütköznek, úgy maga is jogosult egyben köteles is legyen a törvényességi eljárást megindítani és lefolytatni, ezáltal megkísérelni a törvényes működést helyre állítani.

A kérelemre induló eljárások tekintetében alapvető jelentőséggel bír maga a kérelem, hiszen a kérelemhez kötöttségre figyelemmel a cégbíróság a kérelem korlátai között jár el, így a kérelemben megjelölt okok utóbb nem változtathatóak meg; új ok megjelölése esetén kizárólag új eljárás kezdeményezhető.

A kérelmezőnek a kérelmében a jogi érdekeltségét - kivéve, ha a társaság tagja, munkavállalója, vezető tisztségviselője, könyvvizsgálója, felügyelőbizottsági tagja - és az elbíráláshoz szükséges tényeket, adatokat rögzíteni kell, azonban az alkalmazni kért intézkedés nem köti a cégbíróságot, miután az eset összes körülményének a figyelembe vételével, mérlegelési jogkörében jár el. Törvényességi felügyeleti eljárás az eljárásra okot adó körülményről való tudomásszerzéstől számított 30 napon belül (szubjektív határidő), de legfeljebb az eljárásra okot adó körülmény bekövetkezésétől számított egy éven belül (objektív határidő) van lehetőség, melyet mindaddig folytatni kell, amíg a törvényes működés helyre nem áll. (Ctv. 79.§ (3) bekezdése)

Az eljárás során alkalmazható intézkedéseket a Ctv. 81.§ (1) bekezdése sorolja fel. Eszerint a cégbíróság a törvényes állapot helyreállítása érdekében az intézkedésre okot adó körülménytől, illetve annak súlyától függően a következő intézkedéseket hozhatja:

a.

- b. a céget, illetve ha megállapítható, hogy a törvényességi felügyeleti eljárásra a vezető tisztségviselő adott okot, a vezető tisztségviselőt 100 000 Ft-tól 10 millió Ft-ig terjedő pénzbírsággal sújtja,
- c. megsemmisíti a cég által hozott jogszabálysértő vagy a cég létesítő okiratába ütköző határozatot, és szükség esetén megfelelő határidő kitűzésével új határozat hozatalát írja elő,
- d. ha a cég törvényes működése a legfőbb szervének összehívásával előreláthatólag helyreállítható, összehívja a cég legfőbb szervét, vagy ennek a feladatnak a végrehajtására - a cég költségére - megfelelő személyt vagy szervezetet rendel ki,
- e. ha a cég működése törvényességének helyreállítása más módon nem biztosítható - legfeljebb kilencven napra felügyelőbiztost rendel ki.

A korábban említettek szerint a bíróságok a **polgári peres** eljárás keretében a társaság törvényes működése érdekében anyagi szempontú ellenőrzést folytatnak.

Ennek megnyilvánulásaként sor kerülhet a gazdasági társaság szervei által hozott határozatok keresettel történő megtámadására, ekként felülvizsgálatára. A társasági határozatok bírósági felülvizsgálata iránti eljárásnak⁵ ugyanakkor nem az a célja, hogy a határozathozatal során kisebbségben maradt tagok vagy részvényesek gazdasági vagy bármilyen más érdekvédelmét szolgálja, mivel igénybevételeire csak jogszabálysértés vagy társasági szerződés rendelkezéseibe ütközés esetén van lehetőség.

A fentiek értelmében a társaság szervének határozata⁶ támadható, egyéb nyilatkozata nem, ezen utóbbival szemben nem kérhető jogvédelem. A bírósági felülvizsgálat nem hivatalból indul, hanem kizárólag akkor, ha a határozatot a tag, a vezető tisztségviselő vagy a felügyelőbizottsági tag megtámadja, amelyre azonban kizárólag jogszabályellenesség címén kerülhet sor, azaz akkor, ha a

⁵ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 2006., 128.o.

⁶ Dr. Antók Éva: A társasági határozat felülvizsgálata című előadásának írott változata a PTE ÁJK Társasági-és cégjogi szakjogász képzése keretében.

társaság valamely szervének határozata a társasági törvénybe vagy más jogszabályba ütközik vagy a társasági szerződés (alapszabály) valamely rendelkezésével ellentétes.

A korábban írtaknak megfelelően kizárólag a társaság szervei által hozott határozat felülvizsgálatát lehet kérni, egyéb nyilatkozatáét nem.

Ehelyütt szükséges utalni arra, hogy a hivatkozott peres eljárás a Ctv.-ben szabályozott törvényességi felügyeleti eljárástól elkülönítendő, hiszen utóbbi nemperes eljárás célja a cégnyilvántartás közhitelességének biztosítása a cég törvényes működésének kikényszerítése a cégbíróság intézkedései által.⁷ A Ctv. 74.§ (1) bekezdésében meghatározott okokból lehet helye törvényességi felügyeleti eljárásnak; ilyen oknak minősül a Ctv. 74.§ (1) bekezdés d.) pontja szerint az ha a cég a működése során nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket vagy akár a létesítő okiratában foglaltakat, mely esetkörbe tartozik az is, ha a társaság valamely szerve olyan határozatot hoz, mely jogszabályba vagy társasági szerződésbe ütközik. Ekkor azonban peres eljárás kezdeményezése lehetséges, a fentiek törvényességi felügyeleti eljárásban nem orvosolhatóak. Ennek kapcsán figyelemmel kell lenni a Ctv. 74.§ (3) bekezdésében írtakra, mely értelmében törvényességi felügyeleti eljárásnak nincs helye, ha az igény más polgári perben illetve közigazgatási eljárásban érvényesíthető.⁸

A fentiek szerint a jogi személy tagja, tagság nélküli jogi személy esetén⁹ az alapítói jogok gyakorlója, a jogi személy vezető tisztségviselője és a felügyelőbizottság tagja kérheti a bíróságtól a tagok vagy az alapítók és a jogi személy szervei által hozott határozat hatályon kívül helyezését, ha a határozat jogszabálysértő vagy a létesítő okiratba ütközik.

Azonban előre kell bocsátani, hogy a per felperese csak az a tag lehet, kizárólag az jogosult megtámadásra, aki szavazatával a határozat meghozatalához nem járult hozzá.¹⁰ Jelen per felperese tehát a társaság tagja, tagság nélküli jogi személy esetén az alapítói jogok gyakorlója, vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tagja lehet; bármely társasági határozat tekintetében a társaság tagjai és részvényesei indíthatnak pert, érdekeltységüket valószínűsíteni sem kell, mivel a

⁷ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006., 128-129.o.

⁸ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006. 129.o.

⁹ Dr. Antók Éva: A társasági határozat felülvizsgálata című előadásának írott változata a PTE ÁJK Társasági-és cégjogi szakjogász képzése keretében.

¹⁰ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006. 129.o.

kereshetőségüknek nem feltétele a személyes érintettség. Közös tulajdonú üzletrész esetén perindítási jogukat kizárólag a tulajdonostársak közös képviselőjük útján gyakorolhatják.

A pert akkor is a társaság ellen kell megindítani, ha a megtámadott határozatot nem a legfőbb szerv, hanem a társaság valamely másik szerve hozta; a társaságot a törvényes képviselő jogosult képviselni, illetve az általa meghatalmazott személy járhat el.

A per az alperesi társaság székhelye szerint illetékes törvényszék hatáskörébe tartozik, melynek megtámadására a határozatról való tudomásszerzéstől számított 30 napon belül (szubjektív határidő), de legfeljebb a határozat meghozatalától számított egy éven belül (objektív határidő) van lehetőség. Ezen két határidő megkülönböztetésének célja a forgalom biztonságának érdeke, hiszen a határidők ösztönzik a tagokat, hogy a társaság ügyeit - így a meghozott határozatokat - folyamatosan kövessék.^{11,12}

A bíróság a peres eljárás eredményeként meghozandó határozatában azonban nem változtathatja meg a társasági szervek által hozott határozatot, amennyiben a keresetet alaposnak találja úgy hatályon kívül helyezi a társasági határozatot.¹³

A társasági határozat hatályon kívül helyezése az egész társaságra kihat, így ha a pert valamely tag indította meg, a meghozott határozat a többi tagra is irányadó, abban az esetben is, ha nem álltak perben. A perben hozott ítélet személyi hatályát a törvény csak akkor terjesztheti ki a perben nem álló más megtagadásra jogosultra, ha a bíróság hatályon kívül helyezte. Nem indokolt azonban a személyi hatály kiterjesztése akkor, ha a bíróság a felperes keresetét elutasítja.

A gazdasági társaságok feletti anyagi kontroll másik fontos tényezőjét, ahogy az már említésre került a **választottbírók** és tevékenységük képezik.¹⁴

A választottbírói út igénybevételenek lehetőségét a Ptk. 3:92.§-a szabályozza, mely szerint a társasági jogvitára választottbírói eljárás köthető ki a létesítő okiratban vagy a jogvitában érintett személyek megállapodásában.

¹¹ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006. 130.o.

¹² Harsányi-Miskolczi-Ujváriné: Társasági jog 2009., Novotni Kiadó, 2009.

¹³ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006. 133.o

¹⁴ Farkas Csaba-Jenovai Petra-Nótári Tamás-Papp Tekla 2009. 208-209.o.

A társasági jogvita fogalmát is meghatározza a törvény, eszerint társasági jogvita a

- a. a gazdasági társaság és a tagja vagy volt tagja közti, társasági jogviszonyból eredő jogvita, ebbe beletartozik a társasági szervek által hozott határozatok bírósági felülvizsgálatának kezdeményezése;
- b. a tagoknak, a társasági jogviszonyukkal kapcsolatban, egymással szemben keletkezett jogvitája;
- c. a gazdasági társaság és a vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag között lévő, a vezető tisztségviselői vagy felügyelőbizottsági tagsági jogviszonyból eredő jogvita.

A választottbírósági szerződés a felek megállapodása, melynek alapján akár szerződéses, akár szerződésen kívüli jogviszonyukból keletkező, keletkezett vagy a jövőben felmerülő, minden vagy valamely konkrétan meghatározott vitát alávetnek választottbíráskodásnak.

A választottbírósági kikötést tartalmazó szerződés lehet más szerződés része vagy akár önálló szerződés is, azonban a szerződést mindig írásba kell foglalni.

Abban az esetben ha a felek választottbírósági eljárást kötöttek ki, rendes bíróságnak a jogvita eldöntésére hatásköre nincs. Társasági jogviszonyokban esetén választottbíráskodás csak két feltétel együttes fennállása esetén járhat el, úgy mint a társasági jogvita léte illetve a felek által tett alávetési nyilatkozat.

Az a.) és c.) pontokban írt esetekben a jogvitának a társaság mindig alanya, de a c.) pont esetében a társaság tagjai nem alanyai a jogvitának.

Társasági jogviszonyokkal kapcsolatban a választottbíráskodás igénybevétele kizárt a cégbejegyzési, változásbejegyzési eljárásban, a törvényességi felügyeleti eljárásban, a cégalapítás érvénytelenségével, a kisebbségi jogok érvényesítésével valamint a csődeljárással és a felszámolási eljárással kapcsolatosan.

III.2. Szervezeti kontroll:

A gazdasági társaságnak kell megteremtenie elsődlegesen a törvényes működésének kereteit, mely követelménynek elsődlegesen az általa létrehozott szervezeti egységeken és azok működésén keresztül tud eleget tenni.

Ebben a körben meghatározó szereppel rendelkezik a **felügyelőbizottság**, mely sajátos ellenőrző szervként a legfőbb szerv felhatalmazása alapján ellenőrzi az ügyvezetés tevékenységét a jogi személy érdekeinek megóvása céljából.¹⁵

Ellenőrző funkciójának a kiteljesítése, gyakorlása érdekében a felügyelőbizottság jogosult a társaság legfőbb szervének ülését összehívni, ha álláspontja szerint az ügyvezetés tevékenysége jogszabályba vagy létesítő okiratba ütközik vagy ellentétes a társaság legfőbb szerve határozataival vagy egyébként sérti a gazdasági társaság érdekeit.¹⁶

Mindezek alapján a felügyelőbizottság szerepe abban összegezhető, hogy kontrollt, ellenőrzést gyakorol afelett, hogy a gazdasági társaság vezető tisztségviselője működése során betartja-e a rá vonatkozó szabályokat.

A szervezeti kontroll másik fő elemének, összetevőjének a gazdasági társaság **könyvvizsgálóját** nevezhetjük, amelynek feladatát az képezi a legfőbb szerv által történt megválasztását követően, hogy szabályszerűen elvégezze a könyvvizsgálatot, és ez alapján független könyvvizsgálói jelentésben foglaljon állást arról, hogy a gazdasági társaság beszámolója a jogszabályoknak megfelel-e és az a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről valamint működésének gazdasági eredményeiről megbízható, valós képet ad-e.¹⁷

Így tehát, ha a könyvvizsgáló, a számára a Ptk.3:38.§ (1) bekezdésében biztosított jogosítványinak felhasználásával eljárva, tevékenysége során a jogi személynél olyan vagyonváltozást észlel, amely veszélyezteti a jogi személlyel szembeni követelések kielégítését vagy akár ha olyan körülményt észlel, amely a vezető tisztségviselők vagy a felügyelő bizottsági tagok e minőségükben kifejtett tevékenységükért való felelősségét vonja maga után, úgy késedelem nélkül az ügyvezetésnél kezdeményezni köteles a tagok - tagság nélküli jogi személyek esetén az alapítói jogkör

¹⁵ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:26.§ (1) bekezdés

¹⁶ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:120.§ (3) bekezdés

¹⁷ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:129.§ (1) bekezdés

gyakorlójának - döntéshozatalához szükséges intézkedések megtételét. Azonban akkor, ha a fenti kezdeményezés nem vezetett eredményre, úgy köteles a feltárt körülményekről a jogi személy törvényességi felügyeletét ellátó nyilvántartó bíróságot értesíteni. ¹⁸

Azonban annak érdekében, hogy a könyvvizsgáló szervezeti kontroll funkcióját minél hatékonyabban tudja megvalósítani, a Ptk. több rendelkezése is garantálja szervezeti és ezáltal szakmai függetlenségét.

III.3. Tagság által gyakorolt (tagi) kontroll¹⁹:

A társaság magának a tagságnak, ezen belül a kisebbséget alkotó tagoknak külön is, biztosít olyan eszközöket, amelyek segítségével a gazdasági társaság törvényes működése biztosítható, és ha a törvényes működés valamilyen „csorbát szenved” úgy azok segítségével az helyreállítható legyen.

Kétféle eszköz útján valósítható meg a tagi kontroll, az egyik a tagkizárása lehet, a másik pedig a kisebbségvédelmi intézmények köre.

Ezen eszközök kapcsán általánosságban csak arra kívánok rávilágítani, hogy a **tag kizárása**²⁰ egy olyan sajátos eszköz, melynek egyértelmű célja a társaság tagjai közötti összefogás, szövetség megerősítése és egyúttal a társaság zavartalan működésének biztosítása. A jogintézmény egyértelmű célja ugyanakkor az is, - pontosan a törvényes működés megteremtése, biztosítása érdekében - hogy meg tudjon egy gazdasági társaság válni olyan tagjától/tagjaitól, aki vagy akik akár személyüknél akár tevékenységüknél fogva veszélyeztetik az üzletszerű, közös gazdasági tevékenység folytatását.

A Ptk. 3:107.§ (1) bekezdése szerint „a gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.”²¹ A Ptk szövegezéséből is

¹⁸ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:38.§ (2) bekezdés

¹⁹ A gazdasági társaságok Szerk.: dr. Miskolczi Bodnár Péter, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1998. 190-200.o.

²⁰ Dr. Antók Éva: A tag kizárása című előadásának írott változata a PTE ÁJK Társasági-és cégjogi szakjogász képzése keretében.

²¹ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:107.§ (1) bekezdés

tisztán kitűnik, hogy a tag kizárása iránti per egy kivételes jogintézmény, igénybevételéhez nem kell a sérelemnek bekövetkeznie, elegendő nagymértékű veszélyének igazolása.²²

Így ezen törvényes működést biztosító eszköz kapcsán szükséges szólni arról, hogy rendkívül szigorúan szabályozza a jogalkotó a tagkizárással kapcsolatos anyagi és eljárási rendelkezéseket, pontosan a jogkövetkezmény súlyára való tekintettel.

Bírószági határozattal a gazdasági társaság által a tag ellen indított perben kerülhet sor a gazdasági társaságból a tagjának kizárására. A tag kizárása érdekében kereset a legfőbb szerv perindításáról szóló - legalább $\frac{3}{4}$ -es szótöbbséggel meghozott - határozatának meghozatalát követő 15 napos jogvesztő határidőn belül terjeszthető elő, mely alapján a kizárási döntés meghozatalára kizárólag a bíróság jogosult. Kizárólag ennek a határozatnak a birtokában jogosult a társaság, mint felperes az adott taggal szemben a kizárás iránti perindításra.

Ezen per felperese kizárólag a cégjegyzékben bejegyzett gazdasági társaság lehet, amelyet a perben annak vezető tisztségviselője képvisel. A Ptk. 3:107.§ (2) bekezdése meghatározza azokat az eseteket, amelyek fennállása esetén kizárási per nem indítható, így a kétszemélyes gazdasági társaságnál kizárt ennek kezdeményezése, továbbá ugyancsak nincs erre lehetőség a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényesével szemben illetve azzal a taggal szemben sem, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább $\frac{3}{4}$ -ével rendelkezik.

A Gt. egyebekben korábban akként rendelkezett, hogy a tag kizárása iránti kereset a részvényessel szemben egyáltalán nem volt előterjeszthető. Továbbá mind a jelenlegi (a Ptk. 3:101.§ (2) bekezdés d./ pontjában) , mind a korábbi (a Gt. 16.§ (1) bekezdés c./ pontjában) szabályozás tiltotta, hogy az előtársaság tagkizárási iránti pert kezdeményezhessen.

Tag kizárása iránti per kizárólag azzal szemben indítható, aki a társaság tagja, kivéve azt az esetet, ha a tag a szavazatok legalább $\frac{3}{4}$ -ével rendelkezik. Itt szükséges megemlíteni, hogy a közös tulajdonú üzletrész tulajdonosai a társasággal szemben egy tagnak számítanak, így a kizárásukra is csak egységesen kerülhet sor.

A kereset előterjesztéséhez szükséges tehát a társaság legfőbb szervének az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbséggel meghozott határozata, mely a kizárás okát tartalmazza, a határozat meghozatala során azonban az érintett tag nem szavazhat.²³

Az egyes tagokról külön-külön kell határozatot hozni, ha a legfőbb szerv több tag kizárásáról is döntést hoz, azonban határozattal érintett tag a rá vonatkozó határozat meghozatala során ki van zárva a szavazásból, más tag tekintetében megindítandó per kapcsán azonban szavazásra jogosult.²⁴

A társaság tagja a kizárás iránti per jogerős befejezéséig a társaság működésében teljeskörűen részt vehet²⁵, azonban a felperes kérelmére a tag tagsági jogait felfüggesztheti, amennyiben a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna.^{26,27} A bíróságnak a felfüggesztés kapcsán azt kell vizsgálnia, hogy a társaság működésében nem okoz-e visszafordíthatatlan változásokat vagy akár súlyos érdeksérelmet a tagsági jogok gyakorlása. Hangsúlyozandó, hogy a tagsági jogok gyakorlásának felfüggesztése az adózott eredmény felosztása során az alperest abból megillető jogát nem érinti, hiszen a Ptk. 3:108.§ (3) bekezdésében akként rendelkezik, hogy „a felfüggesztés a tag nyereségre vonatkozó igényét nem érinti”. Kimondja azonban azt is a törvény a 3:108.§ (4) bekezdésében, hogy a felfüggesztés hatálya alatt álló tagot a felfüggesztés ideje alatt keletkezett kötelezettség a tagok egymás közötti viszonyában akkor sem terheli, ha harmadik személyekkel szemben köteles a társaság helytállni. Fenti rendelkezésből kitűnik tehát, hogy a felfüggesztett tag korlátlan felelőssége a felfüggesztés ideje alatt keletkezett tartozásokért nem áll fenn.

A felfüggesztésről szóló végzés ellen fellebbezésnek helye nincs.²⁸ A felfüggesztés alatt ugyanakkor a társaság is csak bizonyos korlátozásokkal működhet, mivel ezen időtartam alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető továbbá nem hozható döntés sem a társaság átalakulásáról, sem egyesüléséről, szétválásáról, sem pedig jogutód nélküli megszűnéséről.

Ha a gazdasági társaság keresete alapos a bíróság a tagot ítéletében kizárja a társaságból, akinek a tagsági jogviszonya az ítélet jogerőre emelkedése napján megszűnik. (Ptk. 3:107.§ (3) bekezdés)

²³ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:108.§ (1) bekezdés

²⁴ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006.,135.o.

²⁵ Harsányi-Miskolczi-Ujváriné 2009., 122.o.

²⁶ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006.,138.o.

²⁷ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:108.§ (3) bekezdés

²⁸ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc 2006.,138.o.

A tagi kontroll megvalósító eszközök rendszerének bemutatása kapcsán indokolt a kisebbségvédelmi eszközök, kisebbségi jogok néhány jellemzőjére itt is rámutatni, annak ellenére, hogy azok részletesen a későbbiekben kerülnek bemutatásra.

A kisebbségvédelmi eszközök szabályozásával a jogalkotó azt a lehetőséget kívánta megteremteni, hogy a társaságon belül a szavazati jogok tekintetében kisebbségben lévő tagok, részvényesek lépéseket tudjanak tenni a gazdasági társaság törvényes működésének helyreállítása céljából, amennyiben a társaság legfőbb szerve ezen jogával nem él. Ezen kisebbségi jogok nem teremtenek lehetőséget a kisebbség számára, hogy a társaság gazdálkodását ezek segítségével befolyásolják, mivel ezen jogok kizárólag a törvényes működés megteremtése és visszaállítása érdekében gyakorolhatóak.²⁹

III.4. Hitelezővédelmi eszközök³⁰:

A tisztességes verseny kritériumának érvényesülése csak akkor valósulhat meg, ha a gazdasági élet más szereplőiként, a hitelezőkre is figyelmet fordít a jogalkotó. A hitelezővédelmet szolgáló szabályok garanciálisak, így azok nem csak a hitelezők érdekeinek védelmét szolgálják, hanem a forgalom és jog biztonságának megteremtésében valamint fenntartásában is fontos szerepet játszanak.

A hitelezővédelem szempontjából példának okáért nem mellékes, hogy az adott gazdasági társaságban milyen az alapító tagok felelőssége, hiszen a korlátlan egyetemleges, azonban másodlagos, mögöttes helytállás esetén a hitelezők igényeiket a társaság tagjaival szemben érvényesíthetik, míg korlátozott tagi felelősséggel működő gazdasági társaságok esetén a hitelezők igényeiket - a törvény által meghatározott kivételektől eltekintve - a társasággal szemben érvényesíthetik.

A hivatkozott felelősségi viszonyokon túlmenően többféle egyéb eszköz, jogág is szolgálja a hitelezők védelmét, úgy mint a büntetőjog különböző tényállásaival, tőkevédelmi eszközök, a cégnyilvántartással szemben kíváncsalmként megjelenő transzparencia és közhitelesség; csak, hogy néhányat, a teljesség igénye nélkül megemlítsünk.

²⁹ A gazdasági társaságok Szerk.: dr. Miskolczi Bodnár Péter, 1998. 200.o.

³⁰ Farkas Csaba-Jenová Petra-Nótári Tamás-Papp Tekla 2009. 194.o.,229-232.o.

IV. A gazdasági társaság tagjainak individuális jogai között szabályozott információs jogokról³¹

IV.1. Kialakulásának okai és az információhoz való jog alapja, iratbetekintő személye:

A gazdasági társaság tagját illető alapvető tagi jogosultságként beszélhetünk a tag információhoz való jogáról és erre tekintettel már korán szükségessé vált a szabályozásuk.

A törvénynek biztosítani kell a vezetésből, a jogi személyiség és a szervezeti nagyságrend miatt, kizoruló tagok jogvédelme érdekében azokat a jogintézményeket, amelyek a vezetésben részt nem vevő tagok számára biztosítják az ellenőrzés, a kontroll lehetőségét.

Mindezek alapján elmondható, hogy az információhoz való jog egyrészt védelmi szerepet tölt be, másrészt a döntés előkészítésben, a döntés megalapozásában is meghatározó jelentőséggel bír. Ebből következően tehát ezen jog a társaságban többségben lévő tagokkal szembeni védekezéshez kapcsolódik továbbá egyúttal azt is biztosítja, hogy a tagok a megfelelő információkhoz hozzá tudjanak jutni annak érdekében, hogy a kizárólagos taggyűlési jogok gyakorlása és a szükséges döntések meghozatala lehetővé váljon.

Az információhoz való jog azonban nem önmagában való jog, ennek megfelelően nem lehet kizárólag önmagában, más jogoktól elszigetelten vizsgálni, különösen azért sem, mert kizárólag megfelelő információ birtokában válnak a kisebbségi jogok és a társasági határozat bírósági felülvizsgálatának kezdeményezése iránti jog (az ún. megtámadó jog) is gyakorolhatóvá. Azaz az információs jog érvényesülése előfeltételét jelenti más individuális jogok gyakorlásának.

Mint arra már korábban utaltam az információhoz való jog a tagsági jogviszony tényén alapul és nem a tag tulajdoni hányadához, szavazati jogának mértékéhez igazodó jogosítvány, így tehát a tagnak joga van arra, hogy a társaságtól, illetve annak ügyvezetőjétől felvilágosítást kérjen.

Ezen jog fontosságát az is mutatja, hogy már a korlátolt felelősségű társaságot szabályozó 1930. évi V. törvénycikk³² is lehetővé tette a korlátolt felelősségű társaság valamennyi tagja számára a felvilágosítás kérés jogának gyakorlását, amikor kimondta, hogy minden tag kérhetette, hogy az

³¹ Dr. Balásházy Mária: A korlátolt felelősségű társaság tagjait illető individuális és kisebbségi jogok szabályozása és gyakorlata, TM.52. műhelytanulmány, Budapesti Corvinus Egyetem- <http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Bal%E1sh%E1zy%20M%E1ria.pdf>, 2018.03.16.

³² Dr. Balásházy Mária: A korlátolt felelősségű társaság tagjait illető individuális és kisebbségi jogok szabályozása és gyakorlata, TM.52. műhelytanulmány, Budapesti Corvinus Egyetem- <http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Bal%E1sh%E1zy%20M%E1ria.pdf>, 2018.03.16., 8.o.

ügyvezetők minden olyan ténybeli felvilágosítást megadjanak részükre, amelyekre a szavazati joguk gyakorlása érdekében szükségük volt.

Azonban ezek a tagi jogosítványok időben és a jogok terjedelmében is korlátozottak voltak, mivel kizárólag azokat a szükséges információkat szerezhették meg a tagok, amelyek a szavazáshoz és a mérleg elfogadásához szükségesek voltak. Ekként tehát a tagok jogosultak voltak az éves mérleg elfogadása érdekében összehívott taggyűlést nyolc nappal megelőzően és a taggyűlést követő 15 nap eltelte után a társaság könyveibe és irataiba is betekinteni, ha erre az éves mérleg megvizsgálása érdekében szükségük volt. A törvénycikk értelmében ezen információs jog abban az esetben volt szerződés útján korlátozható vagy kizárható, ha a társaságnál felügyelőbizottság vagy könyvvizsgáló működött.

A fentieken túl azonban a korabeli ítélkezési gyakorlat tágabban értelmezte az információs jog gyakorlásának időbeli korlátját, hiszen nem csak a szavazati jog gyakorlásához szükséges jognak tekintette, ekképpen a felvilágosításhoz való jog taggyűlésen kívül is gyakorolhatóvá vált.

Ezt követően az első egységes társasági törvényünk, az 1988. évi VI. törvény³³ a nemzetközi tendenciákat is figyelembe véve kiszélesítette a tag információhoz való jogát.

A szabályozás sajátosságát az adta, hogy az egyes társasági formákhoz kötődően szabályozta az információhoz való jogot; korlátolt felelősségű társaság esetében akként rendelkezett, hogy a tag kérésére az ügyvezető kötelezettségévé tette a társaság ügyeiről való felvilágosítás adását, a társaság könyveibe és irataiba való tagi betekintés lehetővé tételét.

A szabályozás már nem kötötte a szavazati jog gyakorlásához az információs jog gyakorlását, ugyanakkor nem rendelkezett a jog korlátozhatatlan jellegéről, azonban biztosította azt a lehetőséget, hogy a tag törvényességi felügyeleti eljárás keretében jogvédelmet kérjen a cégbíróságtól, amennyiben az ügyvezető korlátozta valamely tag információhoz való jogát.

A szabályozás azonban a részvénytársaságok esetében az információhoz való jogot korlátozta és felvilágosítás kérésre vonatkozó tagi jogot a közgyűlési napirendi pontokhoz szükséges információkra szűkítette. Ez azt jelentette, hogy a részvényes információt csak a napirendi pontokkal kapcsolatban kérhetett, mely információ kiszolgáltatását az igazgatóság megtagadhatta,

amennyiben úgy ítélte meg, hogy az információ a részvénytársaság üzleti titkát vagy jelentős érdekét sértené.

Az 1997. évi CXLIV törvény³⁴ azonban jelentős változást hozott az információs jog szabályozásában. Ezen szabályozást tartalmilag követte a 2006. évi Gt. is.

Az információshoz való jogra vonatkozó szabályok a törvény általános részében kerültek elhelyezésre és nem az egyes társasági formáknál, ezzel azok valamennyi társasági formára érvényes egységes szabállyá váltak, így kiszélesítve a tagok, részvényesek információs jogait.

A hivatkozottak szerint a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: Gt.)³⁵ az 1997. évi CXLIV törvénnyel azonosan szabályozta az információs jogot. Kimondta, hogy a tagok részéről ezen jog gyakorlása nem lehet rendeltetésellenes, az nem sértheti a gazdasági társaság méltányos üzleti érdekeit, üzleti titkait.

A törvény 27.§ (2) bekezdése szerint a tagok kérésére a vezető tisztségviselők kötelesek a társaság ügyeiről felvilágosítást adni, a társaság üzleti könyveibe és irataiba való betekintést lehetővé tenni, azaz a tagnak ez a joga a társaság valamennyi dokumentumára teljes egészében kiterjed, a jog kapcsán pedig az ügyvezetőnek nincs mérlegelési lehetősége tekintetben, hogy mit tekint, fogad el társasági iratnak. Az ügyvezető kizárólag egyetlen esetben korlátozhatta a tag információs jogának érvényesülését, akkor, ha a társaság méltányos üzleti érdekét, üzleti titkát sértené az információ kiadása. Ezen szabályozás viszont felvetette azt a problémát, hogy a vezető tisztségviselő megtagadhatta az információ kiadását arra hivatkozással, hogy annak kiszolgáltatásával a társaság üzleti érdekeit sérti, így a társaságot még a tulajdonos tagokkal szemben is védhette. Ennek kapcsán azonban szükséges rögzíteni, hogy nem lehet ellehetetleníteni az iratbetekintési jogot az üzleti titokra hivatkozással.

A Legfelsőbb Bíróság egyik eseti döntésében³⁶ kifejtette, hogy alapvető tagi jogosítvány az iratbetekintési jog, így üzleti titokra való hivatkozással is csak konkrétan meghatározott iratok megtekintése korlátozható, azaz üzleti titokra hivatkozással az iratbetekintési jog nem zárható ki teljes mértékben. Amíg tehát a tag jogosult a tagi jogosultságainak gyakorlására, nem zárható ki

³⁴ Dr. Balásházy Mária uo.9-10.o.

³⁵ Dr. Balásházy Mária uo.9-10.o.

³⁶ BH 2003.206

teljes mértékben az iratbetekintési jog gyakorlásából azon feltételezés alapján, hogy adott esetben a tudomására jutott információkkal visszaélhet.

A fentiek figyelembe vételével elmondható, hogy az információs jog³⁷ tulajdonképpen a tagi és társasági érdek ütközőpontjában áll. Ezen jog védelmét a törvény cégbírószági hatáskör biztosításával oldotta meg, azaz bírósági ellenőrzés mellett korlátozhatóvá válik a tagi információs jog. Azonban ez az ítélkezési gyakorlatban problémákat vetett fel; a cégbírószági eljárás és a társaság gazdasági érdekére való hivatkozás ellentétben áll egymással, mivel ezen utóbbi bizonyítása okiratokkal egyáltalán nem vagy csak jelentős nehézség útján lehetséges.

Ennek a problémának a kezelésére a Fővárosi Ítéltábla eseti döntésében³⁸ a következők szerint értelmezte az információs jogot és a cégbírószág részére biztosított hatáskört. Álláspontja szerint, amennyiben a tagtól a társaság ügyvezetése indoklás nélkül megtagadja az iratbetekintést, úgy megállapítható a cégbírószág hatásköre és törvényességi felügyeleti eljárás keretében alkalmaz intézkedést. Azonban, abban az esetben, ha az ügyvezető a társaság üzleti érdekeire vagy üzleti titkaira hivatkozással nem teszi lehetővé a tag számára az iratbetekintést, így ezen utóbbi esetben a tag iratbetekintését megtagadó, elutasító döntés a társaság szerve által meghozott határozatnak tekintendő, mellyel kapcsolatban a tag élhet a rendes bíróság előtti perindítás, azaz a megtámadás jogával, hiszen annak megítélése, hogy az üzleti érdekre, üzleti titokra való hivatkozással való megtagadás jogszerű-e kizárólag bizonyítás felvétele útján állapítható meg.

Ezek alapján megállapítható, hogy a feni értelmezés a tag érdekvédelme kiszélesítésének megerősítését szolgálja.

Azonban a jogirodalomban kialakult egy ezzel ellentétes álláspont³⁹ is, mely a fenti iratbetekintés elutasítás esetén eljárásra jogosultnak a cégbírószágot tekinti.

³⁷ Dr. Balásházy Mária uo.11-12.o.

³⁸ BH 2005.26.

³⁹ Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 2006. 94.o. Idézi: Dr. Balásházy Mária: A korlátolt felelősségű társaság tagjait megillető individuális és kisebbségi jogok szabályozása és gyakorlata - <http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Bal%E1sh%E1zy%20M%E1ria.pdf>, 2018.03.16.12.o.

IV.2. Az információs jog jelenlegi szabályozása:

A jelenleg hatályos a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:23.§-ában foglalkozik a tagokat, tagság nélküli jogi személy esetén az alapítókat megillető felvilágosítás kérési joggal, amikor akként rendelkezik, hogy a jogi személy vezető tisztségviselője a tagok, illetve az alapítók részére a jogi személyre vonatkozó felvilágosítást köteles megadni és a jogi személy irataiba és nyilvántartásaiba való betekintést biztosítani. A vezető tisztségviselő írásbeli titoktartási nyilatkozat tételéhez kötheti a felvilágosítást, iratbetekintést.

A vezető tisztségviselő megtagadhatja a felvilágosítást és az iratokba való betekintést, ha a jogi személy üzleti titkát sértené, vagy ha a felvilágosítást kérő visszaélészerűen gyakorolja jogát vagy titoktartási nyilatkozatot felhívás ellenére nem tesz. Amennyiben az a tag vagy alapító indokolatlannak tartja, kérheti a nyilvántartó bíróságtól, hogy kötelezze a jogi személyt a kért felvilágosítás megadására.

Ezen szabályozás⁴⁰ arra kíván választ adni, hogy miképpen orvosolható a jogi személy működésében érdekelt tagok, alapítók és a jogi személyt irányító vezető tisztségviselők közötti információs asszimetria. Ugyanis vezető tisztségviselők mindenféle információval bírnak a jogi személy működésével kapcsolatban, azonban a tagok, alapítók a szükséges ismeretekkel nem feltétlenül rendelkeznek annak ellenére, hogy a stratégiai döntések meghozatalában meghatározóak és ellátják egyúttal az ügyvezetés ellenőrzését is.

Annak érdekében, hogy a tagok, alapítók a fenti kötelezettségeiknek eleget tudjanak tenni, kötelezi a törvény a vezető tisztségviselőket az információ megadására, azonban egyúttal érvényesül a vezető tisztségviselők jogi személy titkainak megőrzésére vonatkozó kötelezettsége, így tehát információt kizárólag a rendeltetésének megfelelő felhasználásra lehet kiadni, egyéb esetben kiadása megtagadható.

Ezen rendelkezések kapcsán szükséges megemlíteni, hogy a Ptk. 3:24.§-a értelmében a vezető tisztségviselők felelősséggel tartoznak az ebben a minőségükben kifejtett tevékenységükért. A vezető tisztségviselő a jogi személynek az ügyvezetési tevékenységével okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai felel, míg e minőségükben eljárva a

⁴⁰ A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal Szerk.: Vékás Lajos, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013. 97-98.o.

vezető tisztségviselők harmadik személyeknek okozott károkért való felelősségére a deliktuális felelősség szabályait kell alkalmazni.

A fenti szabályozásban megjelenik tehát az információs jog célhoz kötöttsége, ennek a célnak a hiányában az információszolgáltatás megtagadható.

Az információs jog gyakorlására a Gt. alapján a tag volt jogosult, míg a jelenlegi szabályozás szerint a társaság tagja vagy tagság nélküli jogi személy esetén az alapító jogosult. Az iratbetekintés jogának gyakorlása kapcsán azt szükséges tisztázni, hogy a betekintő személy tagnak minősül-e. Ez a kérdés akkor kap jelentőséget igazán, ha a korlátolt felelősségű társaság tagja az üzletrészt időközben elidegeníti, azonban a tagváltozás a cégnyilvántartáson még nem került átvezetésre. Utóbbi esetben az üzletrész új tulajdonosa attól az időponttól kezdve gyakorolhatja a tagokat megillető jogokat és viseli a kötelezettségeket, hogy a tulajdonszerzés tényét a társaságnak bejelenti, a tulajdonszerzése a társasággal szemben ettől az időponttól kezdve hatályos.

A tag vagy alapító az iratbetekintés jogát képviselő útján is gyakorolhatja, hiszen az információs jog tagsági jogviszonyon alapuló jogosultság és mint minden tagi jogosultság gyakorolható képviselő útján.

V. Megtámadási jog, mint a gazdasági társasági tagok individuális jogainak másik csoportja

Ezen résznél szeretnék visszautalni az általam a bevezetőben írtakra, mely szerint bizonyos megközelítés szerint az individuális jogok közé sorolt megtámadási jogról részletesebben már a társaságok törvényes működését biztosító intézmények között, a bíróságok által gyakorolt anyagi jellegű kontroll elemzése kapcsán szóltam, így ehelyütt kizárólag a korábban írtakra kívánok hivatkozni.

VI. Kisebbségi jogok - a gazdasági társasági tagok individuális jogainak harmadik csoportja

VI.1. A kisebbségi jog kialakulásának néhány eleme⁴¹:

A tömegesen megjelenő kisbefektetői réteg megjelenésével kezdtek kiteljesedni a kisebbségi jogok, mely kisbefektetők főleg a korlátozott felelősséggel rendelkező társaságokban jelentek meg, így a részvénytársaságokban és a korlátolt felelősségű társaságokban. A kisebbségvédelmi szabályok tehát minden olyan társaságban kiemelkedő jelentőségűek, ahol megjelenik a tőkeegyesítő jelleg, így nem csak a részvénytársaságban van meghatározó szerepük, hanem a korlátolt felelősségű társaságban is.

A kisebbségi jogi szabályozás kapcsán két elv fogalmazható meg, az egyik a tagok jogegyenlőségének elve, mely szerint a tagokat azonos jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik, másfelől az arányos kockázat- és tehervállalás elve.

Fontos vizsgálni a kisebbségi jogok szabályozása kapcsán, hogy a kisebbségi pozíció eseti jellegű vagy állandónak tekinthető. Hiszen, ha a tagok egyenlő mértékű vagyoni hozzájárulást teljesítettek és így hozták létre a társasági vagyont vagy egyetlen tag sem rendelkezik olyan vagyoni hányaddal a társaságban, amely alapján döntési elsőbbsége lenne, úgy a többségi-kisebbségi helyzet az egyes társasági döntések kapcsán eseti jelleggel áll elő, így tehát a többségi-kisebbségi helyzet egyes döntésekhez és nem a tagi pozícióhoz kötődik. A hivatkozottak szerint tehát a tagok a döntést igénylő kérdésektől függően tartoznak társaságon belül a kisebbséghez vagy a többséghez.

Ugyanakkor abban az esetben, ha a többségi-kisebbségi pozíció állandó helyzetet jelent, ez gyakorlatilag azt hordozza magában, hogy ez a helyzet a tagi pozícióhoz kötődően alakult ki és nem az aktuális döntéshez kapcsolódik.

A fentiekben írtakat is tekintve megállapítható, hogy a kisebbségvédelmi szabályok megalkotása a társasági jogban kiemelkedő jelentőséggel bír, hiszen egy sokrétű és hatékony kisebbségvédelmi szabályozás a gazdasági társaságok tőkevonzó képességét jelentős mértékben növelni tudja.

⁴¹ Dr. Balásházy Mária uo.14-15.o.

VI.2. A kisebbségvédelemről általában⁴²:

Általánosságban véve, ahogy arra már korábban is utaltam, a kisebbségvédelmi intézmények megalkotásával a jogalkotó a gazdasági társaságok tagjainak mellérendeltségi helyzetét kívánja megerősíteni. Hiszen a gazdasági társaság tagjai egymással mellérendeltségi viszonyban állnak, őket azonos jogok illetik és kötelezettségek terhelik, azonban nem feltétlenül egyenlő mértékben.

Az eltérő mértékű részesedés alapján létrejöhetnek olyan csoportok, amelyek gazdasági pozíciójuk alapján eltérő jogi megítélés alá esnek, így a gazdaságilag kisebb súllyal rendelkező tagokat törvényi védelem illeti meg, ezért a tagsági jogaikon túl a kisebbségi jogok többletjogokként illetik meg őket. Ezen jogoknak a célja, hogy a kisebb vagyoni hozzájárulással rendelkező tagok vagyoni érdekei is megfelelő védelemben részesüljenek a társaságon belül kedvezőbb gazdasági helyzetben lévő tagokkal szemben.

Általánosságban véve elmondható a kisebbségi jogokról, hogy ezek, a társaság speciális, az általános szabálytól különböző, a törvényben nevesített hatásköri és döntési szabályai, melyek egyfelől a többségi szavazattal bíró társasági tagokkal, a tulajdonostársakkal szemben, másfelől pedig az ügyvezetővel szemben biztosítanak védelmet. Ezen jogokat a jogosult oldaláról megközelítve kollektív jogoknak is lehet tekinteni, amely ebben a formában azt jelenti, hogy a kisebbségi jogok gyakorlásához szükséges törvényi mértéket - szavazatok legalább öt százalékával rendelkező - több tag együttesen is gyakorolhatja, ugyanakkor mégsem feltétlenül kollektív és kisebbségi által gyakorolható, hiszen ha egy tag szavazata eléri vagy meghaladja a szavazatok legalább öt százalékát, úgy a kisebbségi jogot a tag önállóan is gyakorolhatja, ebben az esetben individuális kisebbségi jogról beszélhetünk.

Mindezeket figyelembe véve a hatályos jogi szabályozásról elmondható, hogy a jogalkotó a kisebbséget a szavazati joguk alapján állapította meg, amikor ilyenként a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező tagokat szabályozta, továbbá jellemző a hatályos szabályozásra, hogy hasonlóan a Gt. rendelkezéseéhez, a Ptk. ugyancsak az általános szabályok között, a jogi személyekről szóló Harmadik könyvben szabályozta a kisebbségi jogokat és nem külön, az egyes társasági formáknál.

Abból következően, hogy a törvényalkotó a kisebbségi jogok gyakorlását a szavazati joghoz kötötte elmondható, hogy amelyik tagnak nincs szavazati joga, azt nem illetik meg a kisebbségvédelmi eszközök sem.

VI.3. A kisebbség fogalmáról, a kisebbség természetéről^{43,44}:

A kisebbségi jogok és kisebbségvédelmi eszközök kapcsán elsődlegesen azt szükséges tisztázni, hogy ki illetve kik alkotják a kisebbséget egy gazdasági társaságon belül.

A kisebbségi jogoknak, joggyakorlásnak a döntési mechanizmusok lefolyásához, így a szavazatokhoz való kötésének lehetőségét már az 1997. évi CXLIV. törvény a szabályozási megoldásaival megteremtette és ezt változatlan formában vette át a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény is.

Ezeket megelőzően azonban a hatályban volt gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény valamint az 1930. évi V. törvény is még a tőke nagyságához, konkrétan a törzstőke tíz százalékához kötötte a kisebbségi joggyakorlást.

A fentiek szerinti szemléletváltozást vagyis a vagyoni cenzusról a döntési cenzusra való áttérést az indokolta, hogy főleg a szavazati jog mértéke az, amely a társasági döntésekre hatást gyakorol, míg a vagyoni hozzájárulás mértéke és a szavazat akár jelentős eltérést is mutathat a szabályozás diszpozitív jellegére tekintettel. Mindezek alapján a törvényalkotó arra az álláspontra helyezkedett, hogy nem vagyoni kérdés alapvetően a társaság működtetése, hanem szavazati.

Azonban az említettekben írtak szerinti azon szabályozás, melyben a kisebbségi jogot, jogokat a törzstőkéhez való vagyoni hozzájárulás aránya szerint állapították meg, nem tekinthető ismeretlennek bizonyos jogrendszerek számára, hiszen a német jog is a törzstőkéhez való vagyoni hozzájárulás alapján szabályozta a kisebbségi jogokat. Ehelyütt érdemes megjegyezni, hogy a kisebbségi jogoknak kizárólag a szavazatokhoz való kötöttsége a részvénytársaság működésében azonban felvethet problémákat, mivel ezen szabályozási megoldás esetében kisebbségi jogot a szavazásból kizárt osztalékelsőbbbségi részvényes nem gyakorolhat.

⁴³ Dr. Balásházy Mária uo.21-22.o.

⁴⁴ A gazdasági társaságok Szerk.: dr. Miskolczi Bodnár Péter 1998. 200-201.o.

Kisebbség intézménye alatt a hatályos szabályozás szerint - a korábban hivatkozottakat is tekintve - a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező tagokat, részvénytársaság esetében pedig részvényeseket értjük. Az alapján pedig, hogy Ptk. 3:106.§ értelmében - amennyiben a létesítő okirat rendelkezése a kisebbségvédelemre vonatkozó fejezetben szabályozottaktól a kisebbség hátrányára eltér, úgy a létesítő okirat ezen rendelkezése semmis - megállapítható tehát, hogy a szabályozás egyoldalúan kógens, azaz eltérést a törvényhozó csak a kisebbség javára teszi lehetővé, mely alapján a létesítő okirat a kisebbségi jogokat a szavazatok kisebb hányadával rendelkező tagoknak, részvényeseknek megadhatja.⁴⁵

A hatályos Ptk. Harmadik könyve, ahogy a 2006. évi Gt. is, három nevesített kisebbségi jogot szabályozott. Azonban ezen, a gazdasági társaságban a kisebbség által gyakorolható jogok két csoportra oszthatók, így az általános és különös kisebbségvédelmi eszközökre, melyeket az alábbiakban fejtek ki.

VI.4. Kisebbségvédelmi eszközök^{46,47}:

VI.4.1. Általános kisebbségvédelmi eszköz:

Mindamellet, hogy a Ptk. a korábbi szabályozással azonos körben, a gazdasági társaságok általános szabályai között biztosítja a kisebbségeket megillető jogokat, így a legfőbb szerv összehívásának kezdeményezésére vonatkozó jogot, mint általános kisebbségvédelmi eszközt ugyanakkor azt néhány eltéréssel szabályozza, annak körét a következők szerint kibővíti.

A legfőbb szerv összehívásának a joga a vezető tisztségviselőt illeti meg, a tagoknak erre lehetőségük nincs bármilyen mértékű szavazati joggal is bírnak. A vezető tisztségviselőt tehát a törvényben meghatározott gyakorisággal vagy a törvény által kötelezővé tett esetekben hívja össze a társaság legfőbb szervének ülését, így tehát rögzíthető, hogy egyfajta „hatalmi” helyzetben van a vezető tisztségviselő a legfőbb szerv összehívásának kérdésében.

⁴⁵ Harsányi-Miskolczi-Ujváriné: Társasági jog 2009., Novotni Kiadó, 2009.

⁴⁶ A gazdasági társaságok Szerk.: dr. Miskolczi Bodnár Péter 1998. 200-201.o.

⁴⁷ Dr. Balásházy Mária uo.23-25.o.

A vezető tisztségviselőt ebből a pozíciójából kizárólag a szavazatok minimum öt százalékát kitevő tagok tudják csak „kimozdítani”, hiszen ezek a tagok az ok és cél megjelölésével a gazdasági társaság legfőbb szervének összehívását vagy a legfőbb szerv ülés tartása nélküli döntéshozatalát bármikor kérhetik.

Ezen kisebbséget megillető jogot abszolút jognak tekinthetjük, mely időkorlátozás nélkül gyakorolható a kisebbség számára.

Azonban szükséges ezen abszolút kisebbségi jog kapcsán megemlíteni, hogy ettől különbözik az a jog, amely minden tagot alapjogként megillet és mely alapján bármikor kérheti a vezető tisztségviselőtől a legfőbb szerv összehívását, mivel ekkor nem bír jelentőséggel, hogy a tag vagy részvényes milyen szavazati joggal rendelkezik.

A Ptk. 3:103.§ (1) bekezdése értelmében a vezető tisztségviselő a kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül köteles a legfőbb szerv ülését összehívni a legkorábbi időpontra vagy ülés tartása nélküli döntéshozatalt kezdeményezni.

Abban az esetben azonban, ha a vezető tisztségviselő a fenti határidőn belül nem tesz eleget kötelezettségének, úgy az indítványozók a jogi személyt nyilvántartó bírósághoz, a cégbírósághoz fordulhatnak.

A cégbíróság a kisebbségi tagok kérelmére a legfőbb szervet harminc napon belül összehívja vagy feljogosítja az azt indítványozó tagokat az ülés összehívására vagy ülés tartása nélküli határozathozatal lebonyolítására.

A fenti jogszabályhely (2) bekezdése szerint az indítványozók kötelesek megelőlegezni a várható költségeket és a társaság legfőbb szerve az összehívott ülésen vagy ülés tartása nélküli döntéshozatal folyamán dönt abban a kérdésben, hogy a költségeket az indítványozók avagy a társaság viseli.

A jelenlegi szabályozás a korábbiakhoz képest a legfőbb szerv ülése összehívásának kezdeményezésére irányuló jogot a bemutatottak szerint kibővítette az ülés tartása nélküli döntéshozatal lehetőségével, mivel a kisebbségnek igazi érdeksérelmet az jelent, ha nem születik döntés a legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésben. A korábbi szabályokhoz képest változást hozott a Ptk. abból a szempontból is, hogy a vezető tisztségviselő számára nyolc napot biztosít - a

2006. évi Gt-ben szabályozott 30 nap helyett - arra, hogy intézkedjen a legfőbb szerv ülésének összehívása iránt vagy ülés tartása nélküli döntéshozatal kezdeményezése esetén. Azonban azt fontos rögzíteni, hogy ezen határidő a vezető tisztségviselő intézkedésére vonatkozik és nem a legfőbb szerv ülésének időpontjára.

A korábbi jogi szabályozás is tartalmazta a legfőbb szerv összehívásának jogát, mint kisebbségvédelmi eszközt, azonban más keretek között szabályozta azt. Az 1930. évi V. törvény a taggyűlés összehívásának a jogát szabadabban határozta meg. A jogszabály a kisebbség számára lehetővé tette, hogy az ügyvezető felé a taggyűlés összehívására vonatkozó indítványt terjesszen elő, aki ennek nyolc napon belül köteles volt eleget tenni. Abban az esetben viszont, ha a vezető tisztségviselő nem tett eleget a taggyűlés összehívása iránti kérelemnek, úgy a törvény közvetlenül a tagoknak biztosított jogot arra, hogy maguk is összehívják a taggyűlést.

A taggyűlés összehívásának a joga a kisebbség kezdeményezésére tehát a vezető tisztségviselő kezében van, ez azonban lehetőséget teremt egy tagi-ügyvezetői konfliktus kialakulására is. Ennek a helyzetnek kiegyensúlyozására az ügyvezetőnek a szabályozás nem ad mérlegelési jogot az összehívás tekintetében; ha a kisebbség kéri köteles a legfőbb szerv ülését összehívni, ezen túlmenően nem is vizsgálhatja a kérelem szabályszerűségét, hanem köteles annak helyt adni.

A kisebbség kezdeményezésére a legfőbb szervi ülés összehívásának kezdeményezése a napirend meghatározásának jogát is magában foglalja, ezért sem a vezető tisztségviselő, sem a cégbíróság nem mérlegelheti az adott napirendi pont ésszerűségét. Ezzel összefüggésben a legfőbb szerv ülésének összehívására vonatkozó indítvány nem utasítható el arra hivatkozva sem, hogy sem a törvény, sem a létesítő okirat nem állapít meg kizárólagos legfőbb szervi hatáskört az adott kérdésben.

A legfőbb szerv ülésének összehívása vagy ülés tartása nélküli döntéshozatal kezdeményezése alapvetően tehát célszerűségi döntés, amely esetében mérlegelésnek nincs helye; ilyen kérelem előterjesztése esetén a cégbíróság speciális törvényességi eljárást folytat le, melynek során csak azt vizsgálhatja, hogy a kérelem megfelel-e a törvényi feltételeknek, azaz annak, hogy indítványozó tag valóban a társaság tagja-e és rendelkezik-e azzal a szavazati joggal, mely a kisebbségi jog gyakorlásához szükséges.

Ahogy a korábbiak is rögzítik, a legfőbb szerv ülésének összehívása vagy ülés tartása nélküli döntéshozatal kezdeményezése esetén intézkedésre kizárólag a vezető tisztségviselő jogosult. Ezzel kapcsolatban kell megemlíteni azt az eseti döntést, mely ugyan a Gt. rendelkezéseihez kötődik, azonban továbbra is jelentősége lehet, mely szerint a felszámoló csak a felszámolási vagyoni tekintetében korlátozza a tulajdonos jogait, azonban a felszámolási eljárás önmagában a taggyűlés működését nem szünteti meg, tehát nem akadályozza meg a taggyűlést abban, hogy a társaság képviselőjére ügyvezetőt válasszon azon ügyek ellátására, melyek nem tartoznak a felszámoló hatáskörébe.

Ha a felszámolás alatt álló társaság tagjai kisebbségként taggyűlést kívánnak összehívni, de ügyvezető hiányában nem tudják kérelmüket hozzá intézni, úgy a Gt. 151.§ (2) bekezdése alapján bármelyik tag összehívhatja a taggyűlést.⁴⁸

Ezen kisebbségvédelmi eszköz fentiekben írt egy-két sajátosságát néhány eseti döntés áttekintő ismertetésével kívánom bemutatni az alábbiak szerint.

A bíróság egyik eseti döntésében⁴⁹ kifejtette, hogy a.) amennyiben a kisebbségvédelmi törvényességi felügyeleti kérelem megfelel a törvényi feltételeknek, a cégbíróságnak nincs hatásköre az összehívni kért taggyűlés napirendjére tűzött kérdések célszerűségének, indokoltságának vagy jogszerűségének vizsgálatára; továbbá azt, hogy b.) amennyiben a kisebbségi kezdeményezésben megjelölt napirendi pontokkal az ügyvezetés a legfőbb szerv ülését már összehívta, és a tagok a kezdeményezésben foglalt napirendi pontokról határozatot hoztak, a törvényességi felügyeleti kérelem okafogyottá válik; valamint, hogy

c.) a joggal való visszaélés tilalma miatt nincs helye a taggyűlés összehívása ismételt kezdeményezésének, ha az adott tárgyban és napirendi pontokkal a taggyűlés a kérelmet megelőzően rövid idővel már határozatot hozott.

⁴⁸ Győri Ítéltábla Cgtf.IV.25.004/2011/2. szám Idézi: Dr. Balásházy Mária: A korlátozott felelősségű társaság tagjait megillető individuális és kisebbségi jogok szabályozása és gyakorlata - <http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Bal%E1sh%E1zy%20M%E1ria.pdf>, 2018.03.16.24.o.

⁴⁹ BDT2017.3725.

Az eseti döntés tényállása szerint B. A. Termelő, Feldolgozó, Szolgáltató és Értékesítő Kft. tagja, mint kérelmező, a kérelmezett taggyűlése összehívását kezdeményezte a 2016. május 17. napján érkezett kérelmében és taggyűlés napirendi pontjaiként az alábbiakat jelölte meg:

„1.) Levezető elnök, jegyzőkönyvvezető és jegyzőkönyv-hitelesítők megválasztása;

2.) Döntés üzletrész kívülálló személyre - a H. Kft.-re - történő átruházására (ajándékozás, adásvétel) vonatkozó beleegyezésről / megtagadásról (Társasági szerződés 10.9. f. pont);

3.) Döntés az ügyvezető által kötött, 90 203 501 Ft névértékű saját üzletrész-adásvételi szerződéshez szükséges beleegyezésről - jóváhagyásáról / annak megtagadásáról [Társasági Szerződés 10.9. f. és m. pontok; a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 3:188. § (2) bekezdés];

4.) Döntés a saját üzletrész elidegenítéséről, átadásáról, bevonásáról [Ptk. 3:175. § (3) bekezdés];

5.) Határozat a Társaság vagyonelemeinek (ingatlanok, ingó dolgok - különös tekintettel a Társaság tulajdonában lévő gépekre, felszerelésekre) elidegenítésének megtiltásáról;

6.) A 2015-2016. évben történt ingatlan- és ingóértékesítés megtárgyalása, döntés ezzel összefüggésben az ügyvezető elleni követelés érvényesítéséről a Társasági Szerződés 10.9. n. pontja alapján

7.) Határozat a 2., 3. és 6. napirendi ponttal összefüggésben az ügyvezető visszahívásáról, visszahívás esetén új ügyvezetők választásáról;

8.) Határozat üzletrészek felosztásáról

9.) Társasági Szerződés módosítása:

- 4. pont: A Társaság tagjai és törzsbetéteik - az időközben bekövetkezett tulajdonosváltozásokra és a 2., 3., 4., 5., 6. napirendben foglalt döntésre való tekintettel;
- 5. pont: Törzstőke és Törzsbetét - összegének változására való tekintettel;
- 10.9. m. pont: téves jogszabályhely korrekciója [Ptk. 685. § b) pont helyett 8:1. § (1) bekezdés 1. pont];

- 10.9. y. pont: döntés esetenként, vagy összesen 1 hónapon belül az 5 millió Ft forgalmi értéket meghaladó ingatlanok vagy ingóságok bármely jogcímen történő elidegenítéséről;
- 11. pont: Ügyvezető.”

A kérelmező előadta, hogy a kérelmezett ügyvezetőjének címzett, a 2016. április 7. napján kelt levelében a taggyűlés összehívását kérte. Az ügyvezető a levelet 2016. április 11. napján átvette, azonban a taggyűlést ennek ellenére nem hívta össze.

A kérelmezett társaság a törvényességi felügyeleti kérelemre tett észrevételeiben a kérelem elutasítását kérte. Hivatkozása szerint az 5. és a 6. napirendi pontok kivételével a megjelölt napirendi pontokat a társaság a 2016. február 23. napján megtartott taggyűlésen már tárgyalta. Ezen túl a társaság írásbeli határozathozatalra bocsátotta több kérdés megszavazását, és a kérelmező kérelmére 2016. április 29. napjára taggyűlést is összehívott.

Az elsőfokú bíróság végzésében a kérelmezőt feljogosította arra, hogy a végzés jogerőre emelkedésétől számított 30 napon belül a kérelmezett társaság taggyűlését összehívja, valamint arra, hogy a meghívóban a kérelemben megjelölt 5. és 6. napirendi pontokat jelölje meg, azonban ezt meghaladóan a törvényességi felügyeleti kérelmet elutasította és a kérelmezett társaságot 25 000 Ft, míg a kérelmezőt 75 000 Ft cégbíróági felügyeleti illeték viselésére kötelezte. A cégbíróság határozata indokolásában abból indult ki, hogy a társaságnak 2016. február 23. napján és 2016. április 29. napján megtartott taggyűlései jegyzőkönyvei szerint a társaság már határozott a taggyűlés összehívására irányuló kezdeményezés napirendi pontjai közül a 2., 3., 4., 7., 8. és 9. napirendi pontokról, azonban az 5. és 6. napirendi pontokról határozat még nem született. A cégbíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a kérelmezőnek azon magatartása, hogy már megtárgyalt taggyűlési napirendi pontok vonatkozásában ismételt kérelmet terjeszt elő, ellentétes a Ptk. 1:3. § (1) bekezdése szerinti jóhiszeműség és tisztesség követelményével, a Ptk. 1:4. § (1) bekezdése szerinti adott helyzetben elvárható magatartás elvével és a Ptk. 1:5. § (1) bekezdése szerinti joggal való visszaélés tilalmával. Ezért az 5. és a 6. napirendi pontokra vonatkozó kezdeményezés kivételével a cégtörvényességi kérelmet elutasította.

A kérelmező terjesztett elő fellebbezést az elsőfokú végzés részbeni megváltoztatása és a törvényességi kérelmének való teljes helyt adás érdekében.

A kérelmezett - tartalmilag - az elsőfokú végzés fellebbezett részének helybenhagyását kérte a fellebbezésre előterjesztett észrevételeiben.

Az ítélet tábla álláspontja szerint a fellebbezés részben - a kérelmező által az összehívandó taggyűlés napirendjére felvenni indítványozott 7. és 8. napirendi pont, illetve a cégbíróági eljárási illeték összege tekintetében - alapos, azonban ezt meghaladóan alaptalan.

Kifejtette határozata indokolásában, hogy a cégbíróság speciális törvényességi felügyeleti eljárást folytat le a taggyűlés összehívása iránti kérelem előterjesztése esetén. Az erre irányuló kérelem beérkezésekor a cégbíróság kizárólag azt vizsgálhatja, hogy a kérelem a törvényi feltételeknek megfelel-e. Így tehát a kérelmező rendelkezik-e a szavazati jogok 5%-ával, vállalta-e a taggyűlés összehívásának várható költségeit megelőlegezni, illetve igazolásra került-e, hogy az ok és a cél megjelölésével kért taggyűlést az ügyvezetés a kezdeményezés ellenére nem hívta össze. Törvényi felhatalmazás nélkül nincs hatásköre a cégbíróságnak arra, hogy vizsgálja a kérelem indokoltságát, valamint az összehívandó taggyűlés napirendjére tűzött kérdések célszerűségét vagy jogszerűségét. Ha és amennyiben a kisebbségvédelmi törvényességi felügyeleti kérelem a törvényi feltételeknek megfelel, a cégbíróság a kérelemnek helyt adó határozatot hozhat, ellenkező esetben a kérelmet el kell utasítania.

Kifejtette továbbá az ítélet tábla, hogy ha a kisebbségi kezdeményezésben megjelölt napirendi pontokkal az ügyvezetés a legfőbb szerv ülését már korábban összehívta, és a tagok a kezdeményezésben foglalt napirendi pontokról határozatot is hoztak, úgy a törvényességi felügyeleti kérelem oka fogyottá válik.

Az ítélet tábla álláspontja szerint az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a megállapításra, hogy nincs helye a taggyűlés összehívása ismételt kezdeményezésének, ha az adott tárgyban és napirendi pontokkal a taggyűlés a kérelmet megelőzően rövid idővel már határozatot hozott. Tekintettel arra, hogy a taggyűlés a 2., 3., 4. és 9. napirendi pontról már hozott határozatot, így ezen taggyűlések után rövid idővel a kérelmező újabb taggyűlés összehívására vonatkozó kezdeményezést kizárólag a joggal való visszaélés tilalmába ütközően terjeszthetett elő. Azonban 7. és 8. napirendi pontok tekintetében az ismételt kezdeményezés nem ütközik a joggal való visszaélés tilalmába.

A fent hivatkozott sajátos törvényességi felügyeleti kérelemmel kapcsolatban a bíróság másik eseti döntésében⁵⁰ ugyancsak rámutatott, hogy a gazdasági társaság legfőbb szervének összehívására vonatkozó kisebbségvédelmi jogosítvány gyakorlásával a tag sajátos törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményez, melynél a törvényességi felügyeleti eljárás szabályai szerint kell eljárni, így nem mellőzhető a kérelmezett megnyilatkoztatása. Az irányadó tényállás értelmében az M. Kft. kisebbségi tulajdonosa, G. László 2016. március 24-én az elsőfokú bíróságon a társaság legfőbb szervének összehívását vagy az ülés tartása nélküli döntéshozatal lebonyolítását kérte. Kérelmében előadta, hogy a társaság ügyvezetőjénél a taggyűlés összehívását kezdeményezte, aki azonban a Ptk. 3:103.§-ában foglalt kötelezettségének nem tett eleget, egyben mellékelte a 2016. február 4-én kelt levelet valamint az átvételét igazoló tértivevényt. A csatolt levél tartalma szerint G. László a Ptk.3:103.§ (1) bekezdésében írt joga alapján kezdeményezte a taggyűlés mielőbbi, de legkésőbb a levele kézhezvételétől számított 8. napra történő összehívását a következő napirendi pontokkal, mint a társaság ügyvezetőjének beszámolója a társaság gazdasági tevékenységéről, pénzügyi helyzetéről, valamint a lejárt és le nem járt tartozásairól, azok mértékéről, illetve megfizetéséről; a társaság ügyvezetőjének a tartozások ki nem egyenlítéséért fennálló felelősségének megvizsgálása. A tag abban jelölte meg a taggyűlés megtartásának okát, hogy a társaságnak és az ügyvezetőjének is lejárt tartozásai állnak fenn, ugyanakkor tudomása szerint a késlekedésre a társaság gazdasági helyzete nem ad okot.

Az elsőfokú bíróság felhatalmazta G. Lászlót, hogy a társaság taggyűlést a kérelemben megjelölt napirendi pontokkal a társaság székhelyére összehívja azzal, hogy a taggyűlést a végzés jogerőre emelkedésétől számított 3 hónapon belül kell megtartani. A végzéssel szemben a társaság fellebbezést terjesztett elő, melyben elsődlegesen a végzés megváltoztatását, a kérelem elutasítását, másodsorban a végzés hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítását kérte. Fellebbezésében előadta, hogy az elsőfokú bíróság elmulasztotta részére kézbesíteni a végzéshez mellékelve a kérelmet, valamint kifogásolta, hogy a bíróság nem vizsgálta a kérelemben megjelölt okot és célt.

A Fővárosi Ítéltábla kiindulva a Ptk. 3:103.§ (1) bekezdésében írt szabályozásból, megállapította, hogy ezen rendelkezés a 2006. évi IV. törvény (Gt.) 49.§ (1) bekezdésében meghatározott

szabályozással lényegében megegyező rendelkezést tartalmaz, azzal a különbséggel, hogy a hatályos szabályozás kibővül az ülés tartása nélküli döntéshozatal kezdeményezésének lehetőségével illetve az ügyvezetésnek nyolc napon belül szükséges intézkednie a legfőbb szerv összehívása érdekében a kisebbség a kisebbségvédelem hatékony érvényesülése érdekében; így nem indokolt a Gt. fenti szakaszához kapcsolódóan kialakult, a BDT2009.1986. számú eseti döntésben közzétett gyakorlatot figyelmen kívül hagyni.

Mindezek alapján a Ptk.3:103.§ (1) bekezdésében írt kérelem sajátos törvényességi felügyeleti kérelemnek tekintendő, így elbírálása során a törvényességi felügyeleti eljárás szabályait kell alkalmazni. Ennél fogva pedig, mivel a Ctv. 72.§ (2) bekezdése eltérő rendelkezést nem tartalmaz a Pp. szabályai az irányadók, mely alapján a kérelmet a Pp. 3.§ (6) bekezdésére figyelemmel nyilatkozattételre meg kellett volna a másik félnek is küldeni. Ezt a kötelezettséget támasztják alá a Ctv. 80.§(1) bekezdésében írt rendelkezések is.

Tekintettel arra, hogy az elsőfokú bíróság ezen eljárást nem a törvényességi felügyeleti eljárásra vonatkozó szabályok betartásával folytatta le és elzárta a társaságot a nyilatkozattétel lehetőségétől, így az elsőfokú bíróság végzését hatályon kívül helyezte és új eljárásra, új határozat meghozatalára utasította az elsőfokú bíróságot.

A kisebbségvédelmi eszközök ezen fajtájának bemutatása kapcsán szükséges utoljára, azonban nem utolsó sorban utalni még egy másik eseti döntésben foglalt megállapításra, nevezetesen a BDT2009.1986 számú döntésben rögzítettekre. Ezen eseti döntés ugyan a Gt. 49.§-ában rögzített szabályozás alkalmazása kapcsán került meghozatalra, azonban az abban rögzítettek figyelembe vétele a hatályos szabályozás mellett is indokolt, ahogy arra a Fővárosi Ítéltábla BDT.2016.3567 számú eseti döntésében is rámutatott. A megjelölt eseti döntésben kimondásra került, hogy a kisebbségi jogokkal élők által rendkívüli közgyűlés összehívása iránt előterjesztett kérelemre indult törvényességi felügyeleti eljárásban a cégbíróság vagy maga összehívja a közgyűlést, vagy a közgyűlés összehívására feljogosítja a kérelmezőket, de a kérelmezett cég ügyvezetését a rendkívüli közgyűlés összehívására nem kötelezheti.⁵¹

Ezen kisebbségvédelmi joggal kapcsolatban összegzésképpen megállapítható, hogy nem teljesen alkalmas arra, hogy a kisebbségvédelmi szerepét betöltse, mivel, ha a cégbíróság össze is hívja a legfőbb szerv ülését a kisebbség által meghatározott napirenddel a többség akkor is leszavazhatja a kisebbséget. Kisebbségvédelemi eszközként a legfőbb szerv összehívásának joga akkor tudja szerepét betölteni, ha a kisebbségnek olyan tény jut a tudomására, amelyet a vezető tisztségviselő el kíván rejteni a társaság előtt vagy akár másik kisebbségi tag káros magatartása miatt szükséges az összehívás.

Ezen kisebbségi jog alapvető rendeltetése, funkciója azonban abban ragadható meg, hogy a törvényben biztosított további kisebbségi jogok gyakorlásának képezi az előfeltételét.

VI.4.2. Különleges kisebbségvédelmi eszközök:

Ezen eszközökről általánosságban véve elmondható, hogy a gazdasági társaságok esetében a társaság működése során felmerülő, a törvényben írt eseményekkel kapcsolatban illetik meg a kisebbséget.

Ha párhuzamot kívánunk vonni kisebbségvédelem általános és különleges eszközei között, akkor az alábbi jellemzőkben ragadható meg ezen igénybe vehető eszközök közötti különbség:

1. Általános kisebbségvédelmi eszközként a legfőbb szerv összehívása bármikor kérhető a kisebbség által, ezzel szemben a különleges kisebbségvédelmi eszközök igénybevételére jogvesztő határidőt állapít, határoz meg a törvény.
2. Az általános kisebbségvédelmi eszköz tárgya bármi lehet, bármilyen okból igénybe vehető, aminek a legfontosabb célja a legfőbb szerv összehívása, míg a különleges kisebbségvédelmi eszközök gyakorlásához a Ptk-ban megjelölt okoknak kell fennállnia. (így célja lehet könyvvizsgáló kijelölése; a tagok és társasági szervek felelősségre vonása)
3. Nem feltétlenül merül fel a jogellenesség az általános kisebbségvédelmi eszközökkel kapcsolatban, ugyanakkor a különleges kisebbségvédelemi eszközök alkalmazására pontosan arra tekintettel kerül sor, hogy valószínűsíthető a jogellenesség.

4. A kisebbség kéréséről az általános kisebbségvédelem alkalmazásánál a legfőbb szerv ülésén hoznak döntést, ellenben a különleges kisebbségvédelem esetében azonban a kisebbség bírósághoz - legyen az cégbíróság vagy polgári bíróság - fordulhat döntés érdekében, mivel a legfőbb szerv a kisebbség kérését elutasította vagy nem is határozott arról.
5. Az eljárási költségek viselése sem alakul egységesen a kétfajta kisebbségvédelmi eszköz esetében, hiszen míg az általános kisebbségvédelmi eszközök esetében a kisebbség előlegezi meg a legfőbb szerv összehívásának költségeit, melyek vonatkozásában a legfőbb szerv hoz döntést a kisebbség kérelmére összehívott ülésen vagy ülés tartása nélküli döntéshozatal során arról, hogy a költségeket az indítványozók vagy a társaság viseli-e⁵²; addig a különleges eszközök esetében a könyvvizsgáló kijelölésének költségeit a társaság előlegezi és viseli, ugyanakkor a társaság a költségeket átháríthatja a tagra, ha a tag a vizsgálatot nyilvánvalóan alaptalanul kezdeményezte⁵³. Ezen túlmenően perindítás esetében a költségviselés a pernyertességtől-pervesztességtől függ.
6. Az általános kisebbségvédelmi eszköz jellemzőjeként megemlíthető továbbá, hogy generálisan gyakorolható abszolút jogosultság, mivel nincs sem tárgyhoz, sem időhöz, sem pedig jogellenességhez kötve, tulajdonképpen a feladata az, hogy a kisebbségi érdekek szempontjából fontos ügyek a legfőbb szerv elé kerüljenek megtárgyalás és határozathozatal céljából. Ezzel szemben a különleges kisebbségvédelmi eszköz speciálisan gyakorolható relatív jogosultság, mely törvényi feltételekhez kötött.

Különleges kisebbségvédelmi eszközökként a Ptk. az egyedi könyvvizsgálat kezdeményezését és önálló perindítási jogot, azaz az igényérvényesítés kezdeményezését szabályozza.

⁵² 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:103.§ (2) bekezdés

⁵³ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:104.§ (4) bekezdés

VI.4.2.1. Az egyedi könyvvizsgálat kezdeményezése:

A Ptk. 3:104.§ (1) bekezdésében található szabályozás értelmében, a ha a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, amely szerint az utolsó beszámolót illetve az utolsó két évben az ügyvezetés tevékenységével kapcsolatos valamely gazdasági eseményt vagy kötelezettségvállalást ezzel külön megbízandó könyvvizsgáló vizsgálja meg, ezt a vizsgálatot a szavazati jogok legalább öt százalékával rendelkező tagnak vagy tagoknak a legfőbb szerv ülésétől számított harmincnapos jogvesztő határidőn belül benyújtott kérelmére a nyilvántartó bíróság a társaság költségére köteles elrendelni és a könyvvizsgálót kijelölni.

A fent meghivatkozott szabályozásból is egyértelműen kitűnik, hogy az a társasági döntésben kisebbségben maradt tagok védelmét biztosító jog, mely a kisebbség vagyoni érdekeinek védelmét szolgálja. Az ügyvezetés kisebbség általi ellenőrzéseként megjelenő könyvvizsgálat elrendelése azonban nem tekinthető abszolút terjedelmű jognak⁵⁴, hiszen egyik oldalról legfeljebb az elmúlt két év vonatkozásában élhet az ügyvezetésnek a könyvvizsgáló általi ellenőrzésével, másik oldalról pedig a kisebbségnek minden esetben konkrétan, egyértelműen meg kell jelölnie, hogy melyik gazdasági esemény tekintetében kéri könyvvizsgálói ellenőrzés elrendelését.

A kisebbség kizárólag abban az esetben fordulhat a cégbírósághoz a könyvvizsgálói ellenőrzés tekintetében, ha a kérdés vonatkozásában a legfőbb szerv ülésén vagy nem született még döntés vagy az elutasító tartalmú volt.

A hivatkozottak szerint a legfőbb szerv ülését követő harminc napos határidőn belül lehet a cégbíróságnál előterjeszteni, mely határidő azonban jogvesztő jellegű, igazolási kérelem annak elmulasztása esetén nem terjeszthető elő.

A szabályszerűen előterjesztett kisebbségi kérelem esetén a cégbíróságot nem illeti meg a mérlegelési joga, köteles kijelölni a könyvvizsgálót a kérelemben megfogalmazott gazdasági esemény megvizsgálására, kivéve azt az esetet, ha a kisebbség ilyen kérelme joggal való visszaélését jelentene. Ezen kisebbségi jog alkalmazására vonatkozó korlátozást a Ptk. 3:104.§ (2) bekezdésében szabályozza.⁵⁵

⁵⁴ Farkas Csaba-Jenovai Petra-Nótári Tamás-Papp Tekla: Társasági jog, Szeged, Lectum Kiadó, 2009. 226-227.o.

⁵⁵ A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal Szerk.: Vékás Lajos, CompLex Kiadó Jogi és Üzleti tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013. 132-133.o.

Azonban abban az esetben, ha a kisebbségi kérelem nyilvánvaló alaptalansága csak a későbbiekben, esetleg pontosan a vizsgálat eredményeként derül ki, úgy ehhez a költségek kisebbségre való áthárításával lehet következményt rendelni.

A kisebbségi jog vonatkozásában a bíróság eseti döntésében⁵⁶ is kimondta, hogy a kérelmezett cég gazdálkodása átfogó vizsgálatának elrendelésére nem adhat alapot. Az eseti döntés tényállása szerint a kérelmező a szavazatok 50%-ával rendelkező tag a kérelmezett cégben, mely cég eltiltás hatálya alatt álló ügyvezetőjének adatai a cégnyilvántartásból automatikus változásbejegyzést elrendelő végzéssel 2016. augusztus 12. napján törlésre kerültek. A 2016. november 15-én megtartott taggyűlés 2. napirendi pontja a „döntés a társaság utolsó beszámolójának és az utolsó két évének minden, az ügyvezetés tevékenységével kapcsolatos lényeges gazdasági eseményének és kötelezettségvállalásának ezzel megbízott, független könyvvizsgáló általi megvizsgáltatásáról” volt. A napirendi pont vonatkozásában az azonos szavazati joggal rendelkező tagok a határozati javaslatot elvetettnek tekintették.

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:523. § (1) bekezdésére alapított keresetet a kérelmező 2016. december 12-én a kft. másik tagja és volt ügyvezetője ellen nyújtotta be, majd egyedi könyvvizsgálat elrendelése iránt törvényességi felügyeleti eljárást is kezdeményezett a Ptk. 3:104. §-a szerint.

A kérelmezett cég ügygondnoka a kérelem elutasítását kérte, arra hivatkozott, hogy a kérelmező ugyanazt az igényt érvényesíti a perben, mint amely miatt törvényességi felügyeleti eljárást kezdeményezett.

Az elsőfokú bíróság végzésével megtagadta a törvényességi felügyeleti eljárás iránti kérelem teljesítését, mivel azt alaptalannak ítélte.

Az elsőfokú bíróság arra tekintettel, hogy a kérelmező egyidejűleg kezdeményezte a cégbíróságnál a törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatását, valamint kártérítés iránti keresetet is benyújtott, arra a következtetésre jutott, hogy a kérelmező a törvényességi felügyeleti eljárást mintegy előzetes bizonyításnak tekinti, holott a Ctv. 72. § (1) bekezdése szerint a törvényességi felügyeleti eljárás célja az, hogy a cégnyilvántartás közhitelességének biztosítása érdekében a cégbíróság az intézkedéseivel kikényszerítse a cég törvényes működését. Utalt egyben az elsőfokú bíróság Ctv. 74.

§ (3) bekezdésére is, amelynek értelmében törvényességi felügyeleti eljárásnak nincs helye, ha az arra vonatkozó igény a Ctv. 65-70. §-aiban meghatározott, vagy más polgári perben, illetve közigazgatási eljárásban érvényesíthető. Megállapította továbbá az elsőfokú bíróság, hogy a kérelmezett cég 2016. november 15-én nem tarthatott jogszerű taggyűlést, mert 2016. augusztus 12. napja óta nincs ügyvezetője és, hogy erre tekintettel a tagoknak a törvényes működés helyreállítása érdekében elsődlegesen új ügyvezető megválasztásáról kellett volna gondoskodniuk. A bíróság határozatban kifejtett álláspontja szerint pedig az ügyvezető hiányában szabályosnak nem tekinthető taggyűlési döntés alapján pedig a Ptk. 3:104. § (1) bekezdése szerinti eljárás kezdeményezésének nincs helye. A kérelmet arra tekintettel is alaptalannak tartotta, hogy a kérelmezett cég még nem döntött a Ptk. szerinti továbbműködéséről, illetve kifejtette, hogy mivel a kérelmezett cégnél nincs a bankszámla felett rendelkezni jogosult személy és a cégbíróság pedig csak a kérelmezett cég költségére rendelhetne ki könyvvizsgálót, ezért az egyedi könyvvizsgálat kezdeményezésének a jogintézménye nem alkalmazható olyan cégekkel szemben, amelyeknél nincs ügyvezető.

A kérelmező a fellebbezésében az elsőfokú bíróság végzésének megváltoztatását és a kérelme szerinti könyvvizsgálat elrendelését kérte.

A kérelmezett cég ügygondnoka észrevételében az elsőfokú bíróság végzésének a helybenhagyását kérte arra hivatkozással, hogy a kisebbség a Ptk. 3:104. §-a alapján pontosan valamely konkrét gazdasági esemény könyvvizsgáló általi vizsgálatát kérheti, ugyanakkor polgári perben a cég általános könyvvizsgálatának a kezdeményezésére van lehetőség.

A másodfokon eljáró ítélőtábla a fellebbezést részben találta alaposnak. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévedett, amikor a 2016. november 15-i taggyűlés megtartását szabályszerűtlennek tekintette arra tekintettel, hogy a társaságnak nincs ügyvezetője.

Rámutatott, hogy egyik fél sem vitatta, hogy a taggyűlés a napirendi pontokat is feltüntető meghívóval került összehívásra, azon a kérelmezett cég mindkét tagja megjelent, ezért az a Ptk. 3:16. § (1) bekezdése, 3:18. § (1) bekezdése és a 3:110. § (1) bekezdése szerint szabályosan megtartott, határozatképes legfőbb szervi ülésnek tekinthető, ezen pedig a Ptk. 3:111. § (1) bekezdése értelmében a vezető tisztségviselő tanácskozási joggal vehet részt. Így álláspontja szerint a vezető tisztségviselő hiánya nem teszi szabálytalanná a taggyűlés megtartását. Kifejtette

azonban, hogy az elsőfokú bíróság helytállóan állapította meg azt, hogy ügyvezető hiányában nem tekinthető törvényesnek a kérelmezett cég működése, azonban megállapítása szerint ez a törvénytörő helyzet nem a jelen kérelem alapján indult törvényességi felügyeleti eljárásban, hanem egy másik - akár hivatalból - megindítandó törvényességi felügyeleti eljárásban vizsgálható.

Rámutatott továbbá arra, hogy megállapítható a felek egyező nyilatkozatát figyelembe véve, hogy a perben a kérelmező mint felperes (akár a saját nevében, akár a Ptk. 3:105. §-a szerint eljárva a kérelmezett társaság képviselőjében) kártérítés iránti igényt érvényesített, amely igény nem azonos a Ptk. 3:104. § (1) bekezdésében szabályozott kisebbségi jog érvényesítésével, így a korábban írt per nem képezi akadályát a kezdeményezett speciális törvényességi felügyeleti eljárás lefolytatásának.

Határozatában kifejtette továbbá, hogy az elsőfokú bíróság tévedett, amikor a törvényességi felügyeleti eljárás iránti kérelem teljesíthetőségének feltételeként tekintette azt, hogy a kérelmezett cég elhatározta-e a Ptk. szerinti továbbműködését, hiszen a kérelmező által hivatkozott Ptké. 12. § (2) bekezdés *b)* pontja értelmében Kft. esetén a Ptk.-val összhangban történő továbbműködésről hozott döntés hiányában is 2016. március 15-től a gazdasági társaságnak a Ptk. rendelkezéseit kell alkalmaznia. Így tehát, ha a társaság létesítő okirata a Ptk. rendelkezéseivel összhangban nem álló rendelkezést tartalmazna, úgy azt a cégbíróságnak külön erre irányuló törvényességi felügyeleti eljárásban kellene vizsgálnia.

Az elsőfokú bíróságnak a kérelemmel egyezően el kellett volna rendelnie a könyvvizsgálatot, mivel a kérelmező előadása szerint a 2016. évi számviteli mérleg nem került előterjesztésre a taggyűlés előtt, így annak jóváhagyása tárgyában nem született döntés, ezért a kérelemnek a 2015. évi - mivel a fentebb írtak szerint a kérelmezett cég utolsó beszámolójának tekinthető - beszámoló kivizsgálására irányuló kérelem megfelel a Ptk. 3:104. § (1) bekezdésében írt feltételeknek.

VI.4.2.2. Az önálló perindítási jogosultság, az igényérvényesítés kezdeményezése⁵⁷:

A kisebbséget, annak taggyűlés általi leszavazása esetén megilleti a perindítás⁵⁸ lehetősége

1. másik tag,
2. a vezető tisztségviselő,
3. a felügyelőbizottság tagja,
4. a könyvvizsgáló ellen.

Azonban ezen eszköz sem lehet minden megszorítás nélküli, hiszen a perindítási lehetőség meghatározó és hatalmas fegyvert jelent, így kizárólag akkor lehet rendeltetésszerűnek tekinteni, ha a társaság vagy a többség törvényellenesen vagy a kisebbség érdekeinek sérelmével, azok rovására működik. Ez a jog tehát nem adhat a kisebbségnek arra lehetőséget, hogy akár személyes előnyöket érvényesítsen vagy szabályozza a társaság normális működését.

Erre mutatott rá a Fővárosi Ítéltábla eseti döntésében⁵⁹, amikor kimondta, hogy sem a vezető tisztségviselővel szembeni igény érvényesítésére, sem a taggyűlés indítványt elutasító határozatának tartalmára nézve nem tartalmaz részletes rendelkezést. A taggyűlési indítvánnyal kapcsolatban követelmény, hogy abból egyértelműen beazonosítható legyen, hogy a vezető tisztségviselővel szemben annak mely magatartására, tevékenységére vagy mulasztására tekintettel és milyen jellegű követelése áll fenn a társaságnak. A kisebbség által indított per kereseti kérelmének kereteit az indítvány és az azt elutasító taggyűlési határozat szabja meg; ennek korlátai között kell a követelés alapjául szolgáló tényeket, körülményeket, az érvényesíteni kívánt jogot, a követelés összecszerúságát a Pp. mindenkorai szabályainak megfelelően meghatározni.

⁵⁷ Dr. Balásházy Mária uo.27-28.o.

⁵⁸ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:105.§

⁵⁹ Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.032/2011/5. szám Idézi: Dr. Balásházy Mária: A korlátolt felelősségű társaság tagjait megillető individuális és kisebbségi jogok szabályozása és gyakorlata - <http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Bal%E1sh%E1zy%20M%E1ria.pdf>, 2018.03.16.28.o.

Ezen jogosultság tehát annak érdekében áll rendelkezésre, hogy a kisebbségben lévő tagok a társaság nevében a saját nevükben forduljanak a bírósághoz. A kisebbségnek azonban az eljárás során a per megindítására való jogosultságát igazolnia kell, így szükséges becsatolnia a társaság cégkivonatát, tagjegyzékét, a társasági szerződését és az elutasító taggyűlési döntést tartalmazó jegyzőkönyvet.

A kisebbségi per megindításának nem feltétele a törvénysértés ténye, ahogy a társasági határozatok bírósági felülvizsgálata esetén követelmény; hiszen ebben az esetben a kisebbségi joggyakorlást maga a kisebbségi érdeksérelem is megalapozza.

A hivatkozott per megindításának lehetősége⁶⁰ akkor nyílik meg a kisebbség számára, ha a társaság legfőbb szerve elvetette vagy nem bocsátotta határozathozatalra azt az indítványt, melyet a fent említettek valamelyike ellen terjesztettek elő.

A perindítási jogosultság a jogbiztonság követelményének érvényesülése érdekében a kisebbséget a legfőbb szerv ülésétől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül illeti, mely határidő elmulasztása esetén igazolási kérelem nem terjeszthető elő.

A perben a kisebbségben lévő tagok, a kisebbségi jogok védelme érdekében, az igényüket kizárólag a társaság nevében érvényesíthetik, így a perben felperesi pozícióban a gazdasági társaság állhat. A kisebbségben lévő tagok nem csupán a per megindítására jogosultak, hanem arra is, hogy a perbeli képviselőikre megbízást adjanak és így az általuk meghatalmazott személy a perben eljárjon és képviselje a kisebbséget.

VII. Kisebbségvédelmi jogok és a részvénytársaság⁶¹:

A részvénytársasági formánál különbség van a kisebbséget alkotó részvényesek aránya tekintetében, attól függően, hogy zártkörűen működő vagy nyilvánosan működő részvénytársaságról van szó.

A zártkörűen működő részvénytársaság esetében a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek a napirend ⁶² kiegészítésére vonatkozóan, az ok megjelölése mellett, írásban, a

⁶⁰ Farkas Csaba-Jenovai Petra-Nótári Tamás-Papp Tekla 2009. 227-228.o.

⁶¹ Farkas Csaba-Jenovai Petra-Nótári Tamás-Papp Tekla 2009. 228.o.

közgyűlési meghívó kézhezvételétől számított nyolc napon belül az igazgatóságtól kérhetik, hogy valamely kérdést tűzzön napirendre⁶³. Az alapszabály azonban tartalmazhat olyan rendelkezést, mely szerint a szavazatok kisebb hányadát képviselő részvényeseket is megillet ez a jog.

Ezen indítványtételi jog, azonban eltérően az általános kisebbségvédelmi eszközöktől, nem a legfőbb szerv összehívására irányul, hanem a már összehívott, azonban még össze nem ült közgyűlés napirendjének kiegészítésére vagy akár új kérdések napirendre tűzésére és azok megvitatására.

Részvénytársaság esetében a részvényes javára, tagsági jogviszonyára tekintettel kifizetést a saját tőkéjéből a Ptk-ban meghatározott esetekben és a tárgyévi adózott eredményből, illetve a szabad eredménytartálékkal kiegészített tárgyévi adózott eredményből teljesíthet, ide nem értve az alaptőke leszállításának esetét. Ha a részvénytársaság saját tőkéje nem éri el vagy a kifizetés következtében nem érné el a részvénytársaság alaptőkéjét, továbbá akkor, ha a kifizetés veszélyeztetné a társaság fizetőképességét, úgy kifizetésre nem kerülhet sor.

A részvényesek részére történő kifizetésekkel kapcsolatban biztosított kisebbségvédelmi jog a zártkörűen működő részvénytársaság esetében az, hogy a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező részvényesek a kifizetésről szóló döntést meghozatalától a kifizetéstől számított egy éves jogvesztő határidőn belül kérhetik a nyilvántartó bíróságtól könyvvizsgáló kirendelését a kifizetés jogszerűségének megvizsgálása érdekében. A kisebbségi részvényeseknek kérelmük előterjesztésével egyidőben a felmerülő költségeket meg kell előlegezniük⁶⁴.

További kisebbségvédelmi jogosítvány a zártkörűen működő részvénytársaság esetében az, ha a szavazatok legalább öt százalékával rendelkező tagok ezt kéri, úgy kötelező létrehozni a felügyelőbizottságot.

A nyilvánosan működő részvénytársaság esetében a szavazatok legalább 1 %-ával rendelkező részvényest vagy részvényeseket illeti meg a független szakértő kirendelésnek kezdeményezése a cégbíróságnál a fenti kifizetés jogszerűségének megvizsgálása érdekében. Továbbá ha nyilvánosan működő részvénytársaságnál a fenti hányadot alkotó részvényesek ugyanilyen arányban előterjesztett javaslatukat az igazgatósággal, a közgyűlés összehívásáról szóló hirdetmény megjelenésétől számított nyolc napon belül közlik, úgy az igazgatóság a javaslat vele való közlését

⁶² 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:261.§ (1) bekezdés

⁶³ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:259.§ (1) bekezdés

⁶⁴ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:261.§ (4) bekezdés

követően hirdetményt tesz közzé a kiegészített napirendről és ekként a hirdetményben megjelölt kérdéseket napirendre tűzöttnek kell tekinteni.⁶⁵

VIII. Záró gondolatok

Az általam alkalmazott különböző, azonban nem teljeskörű megközelítések alapján kívántam felsorakoztatni és vizsgálni a gazdasági társaságok működése szempontjából nagy jelentőséggel bíró törvényes működést szolgáló biztosítékokat, azok rendszerének áttekintése céljából, majd ezen belül behatóbban rávilágítani a kisebbségvédelmi eszközök meghatározó jelentőségére és szerepére.

A kisebbségvédelmi eszközök szabályozásának léte és szabályozásának mélysége, ahogy arra már korábban is utaltam, fokmérőjét jelenti egy adott jogrendszer társasági jogi szabályozása megítélésnek.

Tényként állapítható meg, hogy egy adott jogrendszer társasági jogán belül is minél inkább differenciált és hatékony a kisebbségvédelmi szabályozás, minél inkább biztosítottak az ezt a célt szolgáló jogintézmények, annál inkább képes növelni a társaságok tőkevonzó, tőkefelszívó képességét és ekként erőteljes befolyást gyakorolni az adott állam gazdaságának versenyképességére.

A kisebbségvédelmi szabályozással összefüggésben amellet, hogy a nagyobb tőkével rendelkező tagok nagyobb kockázatokat vállalnak és így a társasági ügyekben nagyobb befolyással rendelkeznek, érvényesülni kell annak a követelménynek, hogy a kisebb tőkét birtokoló tagok ne kerüljenek a többséggel szemben kiszolgáltatott helyzetbe.

Ezen elv érvényesülésének fontosságát támasztja alá az a körülmény is, hogy gazdasági viszonyok egyre inkább folyamatos változáson, átalakuláson mennek át és ekként sokszínűvé válnak, mely folyamat során, amennyiben nem léteznének a kisebbségvédelmi eszközök és szabályozási megoldások vagy ezek nem működnének megfelelően, akkor a kisebbség könnyen kerülne hátrányba a többséggel szemben és kizárólag a többség érdekei jutnának érvényre, amely az adott társaság,

⁶⁵ 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv, 3:259.§ (2) bekezdés

más gazdasági szereplők és ezen áttételeken keresztül a gazdaság egészét is különféle mértékben sértené vagy akár sérthetné.

Megítélésem szerint, mivel a kisebbségvédelmi eszközök léte és működésének hatékonysága ilyen sokrétű hatás kiváltására alkalmas, így mindinkább fontos az ezekre vonatkozó szabályok széleskörű érvényesítése és az ehhez szükséges szabályozási megoldások bármilyen körülmények között történő biztosítása.

Felhasznált irodalom, jogszabályok és jogforrások:

- Farkas Csaba-Jenovai Petra-Nótári Tamás-Papp Tekla: Társasági jog, Szeged, Lectum Kiadó, 2009.
- A gazdasági társaságok Szerk.: dr. Miskolczi Bodnár Péter, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1998.
- Harsányi-Miskolczi-Ujváriné: Társasági jog 2009., Novotni Kiadó, 2009.
- Nochta Tibor-Zóka Ferenc-Zumbók Ferenc: A gazdasági társaságokról szóló törvény magyarázata, Magyar Hivatalos Közlönykiadó, 2006.
- Barta Judit-Harsányi Gyöngyi-Majoros Tünde- Ujváriné Antal Edit: Gazdasági társaságok a Polgári Törvénykönyvben, Budapest, Patrocinium, 2016.
- A Polgári Törvénykönyv magyarázatokkal Szerk.: Vékás Lajos, Complex Kiadó Jogi és Üzleti tartalomszolgáltató Kft., Budapest, 2013.
- Dr. Andódi László: A törvényességi felügyeleti eljárások célja, típusai; az iratok nyilvánossága a törvényességi felügyeleti eljárásban; az eljárásra okot adó körülmények, az általános törvényességi felügyeleti eljárás illetéke, az illeték mérséklésének lehetősége című előadásának írott változata a PTE ÁJK Társasági-és cégjogi szakjogász képzése keretében.
- Dr. Antók Éva: A társasági határozat felülvizsgálata című előadásának írott változata a PTE ÁJK Társasági-és cégjogi szakjogász képzése keretében.
- Dr. Antók Éva: A tag kizárása című előadásának írott változata a PTE ÁJK Társasági-és cégjogi szakjogász képzése keretében.
- Dr. Balásházy Mária: A korlátolt felelősségű társaság tagjait megillető individuális és kisebbségi jogok szabályozása és gyakorlata

<http://www.unimiskolc.hu/~wwwdeak/Collegium%20Doctorum%20Publikaciok/Bal%20sh%20E1zy%20M%20E1ria.pdf>, 2018.03.16.

- 2013. évi V. törvény Új Polgári Törvénykönyv (Ptk)
- A cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (Ctv.)
- A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (Gt.)
- Győri Ítéltábla Cgtf.IV.25.004/2011/2. szám
- Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.032/2011/5. szám
- BH 2003.206
- BH 2005.26.
- BDT2017.3725.
- BDT 2016.3567.
- BDT2009.1986
- BDT2018.3830.